

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

**ULUSLARARASI POLİTİKADA LOBİCİLİK SORUNU: ERMENİ
VE YAHUDİ LOBİSİ ÖRNEĞİNDE**

HAZIRLAYAN

Rufet Şireliyev

1517.02032

BAKÜ 2019

AZERBAYCAN CUMHURİYETİ EĞİTİM BAKANLIĞI
AZERBAYCAN DEVLET İKTİSAT ÜNİVERSİTESİ
TÜRK DÜNYASI İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER

LİSANS BİTİRME TEZİ

**ULUSLARARASI POLİTİKADA LOBİCİLİK SORUNU: ERMENİ
VE YAHUDİ LOBİSİ ÖRNEĞİNDE**

HAZIRLAYAN

Rufet Şireliyev

1517.02032

Danışman

Doç. Anar Eyyubov

BAKÜ 2019

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ

Kafedra “İqtisadiyyat və İşlətmə”

TƏSDİQ EDİRƏM

“ ___ ” _____ 2019

BURAXILIŞ İŞİ ÜZRƏ VERİLMİŞ TAPŞIRIQ

“Türk Dünyası İqtisad” fakültəsinin Beynəlxalq Münasibətlər
(Uluslararası İlişkiler) **ixtisası üzrə**

təhsil alan tələbəsi

Rüfət Şirəliyev Samir
(adı, soyadı, atasının adı)

Diplom işinin rəhbəri

Doç. Anar Eyyubov Kürdoğlu
(adı, soyadı, atasının adı, elmi adı və

dərəcəsi)

1. İşin mövzusu Uluslararası Politikada Lobcilik Sorunu: Ermeni ve Yahudi Lobisi Örneğinde

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti tərəfindən təsdiqlənsin

“ ___ ” _____ 2019 il **No**

2. Tələbənin sona yetirdiyi işin kafedraya təhvil müddəti: 7 ay

3. İşin məzmunu və həcmi (izahı, hesabı və eksperimental hissəsi, yeni təhlilə ehtiyacı olan müəssisələr) Özet, Giriş, Birinci bölüm, İkinci bölüm, Üçüncü bölüm, Sonuç, Kaynakça

4. Buraxılış işi üçün lazımi materiallar

BOLSAJIAN, Monique (2018), “The Armenian Diaspora: Migration and its Influence on Identity and Politics”. Global Societies Journal, 6(1): 30.

CANÖZ, Kadir (2007), Halkla İlişkiler Uygulaması Olarak Lobicilik, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul.

FAUPIN, Alain (2005), “Defense Procurement Decision–Making and Lobbying: a West European View”, (Edt. Volkan Aytar), Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya, TESEV Yayınları, İstanbul, s. 103.

KANTARCI, Şenol (2011), Amerika Birleşik Devletleri`nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi, IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

THEAKER, Alison (2012), The Public Relations Handbook, Routledge Yayınları, London ve New York.

ZARIFIAN, Julien (2014), The Armenian-American Lobby and Its Impact on U.S. Foreign Policy (Elektronik Sürüm), Springer Science Businnes Media Yayıncılık, New York.

5. Qrafik materiallarının siyahısı dəqiq göstəricilərlə (vacib cədvəl, çertyojlar, yaxud qrafiklər, nümunələr və s.)

6. Buraxılış işi üzrə məsləhətçinin soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi (diplom işinin ona aid olan hissəsini göstərməklə)

Dr. Aqil Məmmədov Arif

7. Buraxılış işinin təqdimi üzrə təqvim planı:

Sıra No	İşin hissələrinin adı yerinə yetirilməsi müddəti	Qurtarma faizi (yerinə yetirilmə)	İşin
---------	--	--------------------------------------	------

Plan faktiki üzrə

1. Bölüm (Kasım-Aralık 2018)
2. Bölüm (Aralık 2018)
3. Bölüm (Şubat-Mart 2019)

Buraxılış işinin rəhbəri _____

İmza

Məsləhətçi _____

İmza

Tapşırığı imza üçün qəbul etdim _____

(tələbənin imzası)

Tapşırığın qaytarılması tarixi “ ____ ” _____ **2019-ci il**

Qeyd 1. Buraxılış işi üzrə verilmiş tapşırıq 2 nüsxədən ibarətdir.

Nüsxənin biri tələbəyə verilir, ikincisi kafedrada qalır.

2. Hazırlanmış buraxılış işini tapşırıqla birlikdə tələbə DAK təqdim edir.

BURAXILIŞ İŞİNİN PLANI

ÖZET

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI POLİTİKADA LOBİCİLİK SORUNU

1.1. LOBİCİLİK TANIMI

1.2. LOBİCİLİK TARİHİ VE YASAL DÜZENLEMELER

1.3. LOBİCİLİK ÇEŞİTLERİ

1.3.1. Doğrudan Lobicilik

1.3.2. Dolaylı Lobicilik

1.3.3. Doğrudan Ve Dolaylı Lobicilik Arasındaki Farklılık

1.4. LOBİCİLİK STRATEJİLERİ

1.4.1. Hedeflerin Belirlenmesi

1.4.2. İzleme ve Gözlem

- 1.4.3. Stratejinin Geliştirilmesi
- 1.4.4. Taktiklerin Uygulanması
- 1.5. LOBİCİLİK METOTLARI
- 1.6. LOBİCİLİKTE BİLGİNİN YERİ VE ÖNEMİ

İKİNCİ BÖLÜM

YAHUDİ LOBİSİ

- 2.1. YAHUDİ LOBİSİ'NİN YAPILANMASI
- 2.2. LOBİNİN GÜÇ KAYNAKLARI
- 2.3. SİYASİ SÜRECİ YÖNLENDİRMEK
 - 2.3.1. Kongreyi Baskı Altına Almak

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERMENİ LOBİSİ

- 3.1. ERMENİ LOBİSİ VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ
- 3.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİN'DE ERMENİ LOBİ KURULUŞLARI
 - 3.2.1. Amerika Ermeni Milli Komitesi (ANCA)
 - 3.2.2. Amerika Ermeni Asamblesi (AAA)
- 3.3. ERMENİ LOBİSİNİN KONGRE ÇALIŞMALARI VE ANA TEMALARI
 - 3.3.1. Amerika Birleşik Devletleri`Nin Ermeni Soykırımını Tanıması
 - 3.3.2. Dağlık Karabağ Sorunu
 - 3.3.2.1. Özgürlüğü Destekleme Yasası 907. Madde
 - 3.3.3. Türkiye`ye Yönelik Askeri Yardım Projeleri
 - 3.3.3.1. Ermenistan`a Yardım

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKÇA

ÖZET

Devlet günümüzde sadece içe yönelik politikalar üretmekte kalmamakla beraber, aynı zamanda dış politikasını sağlama alma çabası gütmek amacıyla kendi sınırları dışında da faaliyetler yürütmektedir. Bu çalışma alanının bir tarafını Dışişleri Bakanlığı, bir diğer tarafını da Lobiler vasıtasıyla yürütmektedir. Devletler dış politikada nasıl başarılı olma hedeflerini karşılarına koyup, belirli stratejiler üretiyorlarsa, aynı zamanda lobiler için de belirli metotlar, stratejiler koymakla mevcut hedeflerine ulaşma çabası içerisindedirler. Dünyada bu politikalara özen gösteren, bu amaçları en etkili kullanan iki devlet İsrail ve Ermeni lobisinin tarihsel ve mevcut lobi yaklaşımları araştırılmıştır. Bundan dolayıdır ki, bu iki devlet iç politikalarda ve uluslararası camiada birçok sorunlarla karşılaşsalar bile, genelde lobi alanında başarılı olmalarından dolayı, tehditlere maruz kalmamaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında çalışmanın önemi bir kez daha ortaya konulmaktadır.

İÇİNDEKİLER

TUTANAK	i
ÖZET.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR VE SİMGELER.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI POLİTİKADA LOBİCİLİK SORUNU

1.1. LOBİCİLİK TANIMI.....	2
1.2. LOBİCİLİK TARİHİ VE YASAL DÜZENLEMELER.....	5
1.3. LOBİCİLİK ÇEŞİTLERİ	6
1.3.1. Doğrudan Lobicilik.....	6
1.3.2. Dolaylı Lobicilik.....	7
1.3.3. Doğrudan Ve Dolaylı Lobicilik Arasındaki Farklılık.....	7
1.4. LOBİCİLİK STRATEJİLERİ.....	8
1.4.1. Hedeflerin Belirlenmesi.....	8
1.4.2. İzleme ve Gözlem.....	9
1.4.3. Stratejinin Geliştirilmesi.....	9
1.4.4. Taktiklerin Uygulanması.....	10
1.5. LOBİCİLİK METOTLARI.....	10
1.6. LOBİCİLİKTE BİLGİNİN YERİ VE ÖNEMİ.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

YAHUDİ LOBİSİ

2.1. YAHUDİ LOBİSİ'NİN YAPILANMASI	16
2.2. LOBİNİN GÜÇ KAYNAKLARI	17

2.3. SİYASİ SÜRECİ YÖNLENDİRMEK.....	21
2.3.1. Kongreyi Baskı Altına Almak	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERMENİ LOBİSİ

3.1. ERMENİ LOBİSİ VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ.....	41
3.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİN`DE ERMENİ LOBİ	
KURULUŞLARI.....	42
3.2.1. Amerika Ermeni Milli Komitesi (ANCA).....	43
3.2.2. Amerika Ermeni Asamblesi (AAA).....	44
3.3. ERMENİ LOBİSİNİN KONGRE ÇALIŞMALARI VE ANA	
TEMALARI.....	46
3.3.1. Amerika Birleşik Devletleri`nin Ermeni Soykırımını	
Tanınması.....	46
3.3.2. Dağlık Karabağ.....	47
3.3.2.1. Özgürlüğü Destekleme Yasası 907. Madde.....	49
3.3.3. Türkiye`ye Yönelik Askeri Yardım Projeleri.....	51
3.3.3.1. Ermenistan`a Yardım.....	52
SONUÇ.....	54
KAYNAKÇA.....	55

KISALTMALAR VE SİMGELER

AIPAC	Amerikan İsrail Kamu İşleri Komitesi
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ANCA	Amerika Ermeni Milli Komitesi
AAA	Amerika Ermeni Asamblesi
AB	Avrupa Birliği
SWOT	Üstünlük Zayıflık Fırsat Tehdit
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
ANCA-WR	Amerika Ermeni Milli Komitesi-Batı Bölgesi
ANCA-ER	Amerika Ermeni Milli Komitesi-Doğu Bölgesi
DC	Kolumbiya Bölgesi
ANI	Ermeni Ulusal Enstitüsü
AANC	Amerikan Beslenme Danışmanları Derneği
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
NGOC	Eğitim ve Kaynak Merkezi
WINEP	Washington Yakın Doğu Politikası Enstitüsü
ZOA	Amerika'nın Siyonist Örgütü
PAC	Politik Eylem Komitesi
CRP	Ortak Araştırma Programı
FKÖ	Filistin Kuruluş Örgütü

BM Birleşmiş Milletler

AIEF Amerikan Uluslararası Eğitim Vakfı

GİRİŞ

Lobilerin siyaset biliminde en eskiden temsilcilik ile ilişkili olmasına rağmen, lobilerin yapısı, genel olarak amaçları ve işlevleri hakkında genel kabul gören görüş 20. Yüzyılın ortalarından itibaren oluşmaya başlamıştır. Küçük devletler ve büyük devletler arasında yaşanan çıkar mücadeleleri, devletleri ittifak yaratmaya ve siyasi sonuçların etkili düzeyde karara bağlanması açısından lobiler oluşturulmuştur. Özellikle, uluslararası politikada küçük devletlerin dış politikada hep yaşadığı siyasi sonuçları alamadığı gerekçesiyle büyük devletlerin dış politikada aldığı kararları etkileme aracı olarak görmüştür. Bu çalışmada da lobilerin oluşumu için temel kriterler, lobilerin finansal kaynağı araştırılmıştır. Bu çerçevede, Yahudi ve Ermeni lobisi detaylı olarak incelenmiştir. Bu lobilerin deneyimleri, büyük devletlerdeki çıkar politikaları ve başarılı sonuçları irdelenmiştir. Sadece kamu görevlilerinde değil, aynı zamanda sosyal hayatın birçok alanlarında önemli yer tutan bu kuruluşlar kendi ülkelerinin menfaatlerinin peşinde sürekli koşan birlikler haline gelmişlerdir. Temelde üç bölümden oluşan bu çalışmada birinci bölümde, lobilerin tarihsel gelişim süreci, doğrudan ve dolaylı lobi kuruluşları, lobilerin teknikleri, lobilerin stratejileri, lobilerin metotları, lobi`de bilginin önemi ve modern politikada bu kuruluşların temel hedefleri açıklanmıştır. İkinci bölümde, İsrail lobisi hakkında tarihsel bilgi, İsrail lobisinin güç kaynakları, İsrail`in ABD`de siyasi süreci yönlendirme ve baskı altında tutma stratejileri ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ABD ve Ermeni devletinin ikili ilişkileri, Amerikada mevcut olan lobi kuruluşlarının faaliyeti ve Amerikan dış politikasında uyguladığı temel politikalar belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI POLİTİKADA LOBİCİLİK SORUNU

1.1. LOBİCİLİK TANIMI

Karar vermenin (hükümet tarafından), hükümetin etkisi ve parlamento üyelerini etkileme gücü olan lobicilik tarihsel kökeni tarafından tanımlanan ve ilk çağlardan başlamaktadır (Faupin, 2005: 103).

Bugün olduğu gibi, Amerika Birleşik Devletleri çıkış yeri olarak kabul edilmektedir. Planlanan ve bilinçli olarak modern uygulamada ilk sırada olan Amerika, dünya lobiciliğinin başkentidir ve yalnızca Washington'da 20.000'den fazla lobicinin 1999 kayıtlarına göre faaliyet gösterdiği bilinmektedir. Amerika Birleşik Devletleri dışındaki dünya siyasetinde önemli bir güç olan Avrupa Birliği, günümüz lobiciliğın yapıldığı önemli yerlerden biridir. Üye ülkelerin meclisinin merkezi haline gelen Brüksel'de, 20. yüzyılın sonlarına doğru 10 binden fazla lobici bulunduğu ve üye ülkelerin kurumlarını ve yöneticilerini etkilemeye çalıştıkları bilinmektedir. Amerika ve Avrupa gibi dünya siyasetinde etkili olan iki süper gücün karar organlarında çok önemli ve etkili olan lobicilik sadece bir faaliyet değil, aynı zamanda üç unsurdan oluşuyor. Kazancı'ya göre, bu öğeler lobi, lobiciler ve lobi çalışmalarıdır.

Bilinmesi gereken ilk kelime "lobi" dir. İngilizce "lobby" kelimesinden gelen "lobi", "koridor" anlamına gelir. Meydan Larousse Büyük Lugat Ansiklopedisi'ndeki lobinin tanımı "sömürücü bir politikayı onaylamak için meclis koridorlarında, etkili çevrelerde, basında vb. çalışan bir grup çıkarıcı bir siyaseti geçerli kılmağa çalışan kimselerin meydana getirdiği topluluk"

olarak ifade edilmektedir. Ayrıca, Büyük Larousse Sözlüğü ve Ansiklopedisi'nde, "belirli bir çıkar grubunun isteklerini, siyasal organlara kabul ettirmek, onları kendi doğrultusunda etkilemek amacıyla kurulmuş topluluk" olarak tanımlamaktadır. Bu topluluklar iletişim alanındaki (medya ve uzmanlık dergileriyle bağlantılı), hukuk alanındaki (yasal sınırları bilerek), teknik ve bilimsel alandaki ve finansal alandaki başarı oranlarını arttırır.

Kavramın ikinci unsuru "lobici". İngilizce, "lobbyist" kelimesinden gelir ve lobinin lideri olan kişiyi ifade eder. Kaynaklarda, lobici kesin bir tek tanım olarak tanımlanmamıştır, ancak genel olarak lobide çalışan, ücret için çalışan ve yasama düzeyindeki yetkilileri etkilemeye çalışan insanlar olarak tanımlanmaktadır. İngiliz Meclisin'in 1995'teki raporuna göre, "kanun koyucuları, devlet yetkililerini etkilemek üzere anlaşılan ve en az altı aylık bir süre zarfında zamanının en az yüzde 20'sini müşterilerini temsil etmek için kullanan kişi" (Theaker, 2012: 41).

Robert Weissberg'e göre Lobciler, baskı gruplarının yararına çalışan çeşitli politik mekanizma düzeylerinde çalışanlarla ilgilenmek üzere kiralanan profesyoneller lobicilerdir. İkisi de kaynak ve araç durumundadırlar. Bir kaynak konumundalar, çünkü konu hakkında bilgisi var ve hedef kitleyi bilgilendirmek için sürekli bilgi üretiyorlar. Araç durumundalar çünkü lobide üretilen bilgi ve stratejileri hedef kitleyle yüz yüze görüşme ve onlardan elde ettikleri fikir ve izlenimleri lobiye aktarma görevini üstleniyorlar. Bu özellikleri nedeniyle, iletişim sürecinde de önemli bir unsur olan "kaynağın özelliğini yansıtmaya" özelliğine sahiptirler. Bu özelliklerinden dolayı hedefleri hakkında daha bilinçlidirler; olayları hızlı bir şekilde kavrayabilen,

doğru olarak tanımlayabilen, duygularını hızlı bir şekilde ifade edebilen ancak açıkça, akıcı ve etkili bir şekilde ifade edebilen kimseler olmalıdır. Neyin önemli olduğuna, neyin önemsiz olduğuna, neyin gerekli olduğuna, neyin gereksiz olduğuna, neyin kendisi, neyin ayrıntı, neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar verebilmelidirler.

Kavramın son öğesi ise "lobicilik" tir. İngilizce "Lobbying" olarak tanımlanan bu kavrama Türkce sahne arkası ya da hukuk bürosu adı verilir. Belirli bir alanda etkili bir şekilde yönetilenlerin yönettiği yasama ve yürütme organlarında, kendi hedeflerine yol açan merkezi faaliyetler olarak tanımlanan lobicilik daha uzun ve daha kısa tanımlara sahiptir. Bunların bazıları şöyledir:

Yasal kararları ve delilleri düzenleyenleri etkilemek için doğrudan hükümetle yapılan etki denemeleridir. Kamu yönetiminde milletvekili veya karar vericiyi bilgilendiren ve etkileyen çabalardır. “Üyeler, farklı baskı gruplarının görüş ve menfaatleri doğrultusunda tutum almak ve oy kullanabilmek için Parlamentonun arkasında çeşitli yöntemler kullanmasıdır”. Son olarak lobicilik, kamu, baskı grupları, şirketler veya ulusal lobiler, ister ülkede isterse yabancı ülkelerde yasama, yürütme veya yargı organlarına, kendi çıkarlarına yönelik yasalarını destekleyip desteklememeleri, devlet görevlilerini atamak-atamamak, çeşitli iletişim teknikleri de kullanarak maddi/manevi iknanın sağlandığı süreklilik gerektiren bir dizi organize eylem vardır (Canöz, 2007: 31-34).

1.2. LOBİCİLİĞİN TARİHİ GELİŞİMİ VE YASAL DÜZENLEMELER

Lobicilik tarihi itibariyle insanların bir toplum olarak yaşamaya başladıkları ilk çağlara kadar uzanan bir geçmişi vardır. Bu nedenle, dünyanın en eski ikinci mesleğinin lobicilik olduğu iddia edilmektedir. Lobicilik, ilk çağlardan beri toplumun sosyal, dini-ahlaki ve ekonomik hayatına uygun olarak düzenlenmiş ve toplumun evrelerine paralel olarak zamanın ihtiyaçlarına göre uygunlaşmış ve zamanın argümanlarıyla yapıla gelen, organize ve bilinçli etkileme yöntemlerine sahip uygulama şekli olmaktadır.

ABD ve AB'de olduğu gibi temsili demokrasi ülkelerinde yönetim şekillerinin oluşumunu etkileyen faktörlerden biri de rekabettir. Rekabet, kendi mal ve hizmet sistemi için en iyi ortamı talep ederken, insan topluluklarının daha organize topluluklara dönüşmesiyle birlikte gücünü artırmaktadır. Rekabetçi örgütlenmeler nedeniyle çıkar ve baskı gruplarının oluşumu da hızlanmaktadır ve bu sayede yönetimlerde son derece önemli etki ve yaptırımlar kazanılmaktadır. Sonuç olarak, lobicilik farklı metotlarla gerçekleştirilen etki çalışmalarını kapsayan kapsamlı bir faaliyet alanı olarak ortaya çıkmaktadır.

Endüstriyel bir topluma geçtikten sonra, lobicilik faaliyetleri güvenlik ve gıda temini gibi zorunlu ihtiyaçları karşılamaktan ilave; İnsan ve toplum sağlığının korunması, çalışma koşullarının düzenlenmesi, çalışanların sosyal hakları ve ücret sistemlerinin düzeltilmesi, üretimin artırılması veya azaltılması, malların satılabileceği pazarların bulunması ve mevcut pazarların korunması gibi ana konuları kapsamaktadır.

Günümüz modern lobiciliğinin tanımının yapılmaya başladığı 1800`lü yılların son dönemlerinde lobicilik, bireysel çıkarları kapsayan bir yapı sergilemekteydi. Modern lobiciliğin en fazla geliştiği yer ABD olmakla beraber 1950`lerden sonra Avrupa Birliği (AB)`de, lobicilik adına önemli uygulamalara sahne olan önemli merkezlerden birisi olmuştur (Canöz, 2007: 35-38).

1.3. LOBİCİLİK ÇEŞİTLERİ (TEKNİKLERİ)

Şimdiye kadar lobicilikle bağlı yazılan kaynaklarda genellikle iki tür lobicilikten bahsedilmektedir. Birincisi “Doğrudan Lobicilik” diğeri ise “Dolaylı Lobicilik” olmaktadır. Doğrudan lobicilik ile dolaylı lobicilik arasındaki farklar ilk başta görülmektedir. Her ikisi de kamu politikasını etkilemede etkilidir, ancak bu hedefe ulaşma yolları farklıdır (<https://lobbyit.com/direct-vs-grassroots-lobbying/>).

1.3.1. Doğrudan Lobicilik

Doğrudan lobicilik, yasama organının bir üyesiyle ya da mevzuatta söz sahibi olan başka bir devlet görevlisiyle iletişim kurarak yasayı (yeni veya mevcut) etkileme girişimini içermektedir (<https://lobbyit.com/direct-vs-grassroots-lobbying/>).

Doğrudan lobicilikle ilgili bazı örnekler:

Özel mevzuatı görüşmek üzere yasa koyucular veya personeli ile görüşmek

Tasarı şartlarının hazırlanması ve müzakere edilmesi

Yetkili makamın yasama teklifi konusundaki ifadesini etkilemek için bir idari kurum yetkilileriyle görüşmek

Dışışleri Bakanı gibi bir idare adayının onayı konusunda yasa koyuculara yorumlar sağlanması (<https://definitions.uslegal.com/d/direct-lobbying/>).

1.3.2. Dolaylı Lobicilik

Dolaylı lobicilik; lobide, belirli bir zehirin yasaklandığından veya sarhoş sürücülere daha sert cezalar verdiğiinden emin olmak için halkın yasama konusunda kitlesel seferberliğini içermektedir. Dolaylı lobiciler, halktan bir konuyla ilgili olarak milletvekilleriyle ve diğer yetkililerle temas kurmasını istemektedirler. Dolaylı lobicilik, lobi olarak kabul edilmek için, bir kuruluş (kar amacı gütmeyen kuruluşlar gibi) belirli yasalar konusundaki konumlarını belirtebilir ve üyelerini yasa koyuculara / devlet kurumlarına başvurmaları için bu mevzuatın doğrudan lobicilik olarak kabul edilmesi yönünde teşvik etmektedir. Buradaki anahtar kelime üyelerdir, dolaylı lobiler mesajlaşmasında halkı hedef almaktadır. Açık bir mektup yayınlamak, çevrimiçi bir dilekçe oluşturmak, halka açık bir gösteri düzenlemek veya el ilanlarını dağıtmak, dolaylı lobilerin lobicilik taktikleri olarak kabul edilmektedir (<https://lobbyit.com/direct-vs-grassroots-lobbying/>).

1.3.3. Doğrudan ve Dolaylı lobicilik arasındaki farklılık

Dolaylı ve Doğrudan Lobicilik için Lobicilik Harcama Sınırlarındaki Farklılıklar

Genel olarak, 1976 lobisi yasasını seçen kuruluşlar, yıllık harcamalarının ilk 500.000 \$ 'ının% 20'sini doğrudan lobicilik (100.000 \$), bir sonraki 500.000 \$ ' ın% 15'i ve bir yılda bir milyon dolara kadar harcayabilirler. Dolaylı lobicilik için izin verilen harcama miktarı daha sınırlıdır. Bir kuruluş doğrudan lobicilikte olduğu gibi dolaylı lobiciliklerde sadece dörtte birini

harçayabilir. Bu nedenle, örneğin, grubun yıllık izin verilen lobcılık giderleri 100.000 dolar olsaydı, dolaylı lobcılık için sadece 25.000 dolar harçayabilirdi. Ancak geri kalan miktarı 75.000 dolar doğrudan lobcılık için harçayabilir

(<http://mo4arts.org/wp-content/uploads/DifferenceGrassrootsDirect.pdf>).

1.4. LOBİCİLİK STRATEJİLERİ

Lobistlerin karar alma sürecini etkilemek için kullandıkları stratejilerin ve araçların, gerçek politik, ekonomik ve sosyal ortamın yanı sıra lobcılık yaptıkları politikanın yapısına da bağlı olmaktadır. Bununla birlikte, bir süreç olarak lobcılık, gerçek koşullardan bağımsız olan kendine özgü bir mantığa sahiptir ve bu açıdan, lobcılık sürecinin temel unsurları ana hatlarıyla belirtilmektedir. Lobcılık stratejileri şu şekilde sıralanmaktadır:

- 1.Hedeflerin belirlenmesi
- 2.İzleme ve gözlem
- 3.Stratejinin geliştirilmesi
- 4.Taktiklerin uygulanması

1.4.1. Hedeflerin Belirlenmesi

Her lobcılık faaliyetinin başlangıç noktası, mevcut yasal durum veya birinin özel ekonomik çıkarlarını etkileyebilecek yasal çerçevenin değişmesi beklentisidir. Tetikleyiciler vergi yasalarındaki değişiklikler, sübvansiyonların azaltılması, üretim maliyetlerini etkileyen eko-standartların yükseltilmesi vs. olmaktadır. Sebep mutlaka negatif olmak zorunda değildir;

Bazı değişikliklerin uygulanması ve desteklenmesi için aynı zamanda lobicilik de aynı şekilde yapılmaktadır.

Bu nedenle, hedeflerin yasama veya yürütme faaliyetinin desteklenmesi veya önlenmesi ile ele alınması gereken kanunların ve kurumların belirlenmesi gerekmektedir.

1.4.2. İzleme ve Gözlem

Bu bölüm öncelikle istihbarat toplamaya odaklanmıştır. Yasal konular, siyasi yaşam ve ilişkiler, ekonomik veriler ve tahminler, medya kapsamı ve kamuoyu gibi her türlü ilgili bilgi toplanmaktadır. Toplanan veriler birleştirilir ve analiz edilir, daha büyük bir resme göre değerlendirilir ve daha sonra genel olarak kamu yararı ile ilişkilendirilerek daha sonra etki yaratma aracı olarak kullanılmaktadır.

1.4.3. Stratejinin Geliştirilmesi

Önceki adımların başarılı bir şekilde tamamlanmasından sonra, belirlenen hedeflere dayanarak ve istihbarat çalışmasının iyi yapılması şartıyla, zaman çizelgesi ve alt hedefleri olan daha kesin bir strateji, genellikle “pozisyon kağıdı” olarak adlandırılan bir belgede tanımlanmaktadır. Bu bölümde koalisyon kurmanın gerekli olup olmadığına, stratejinin en iyi seçiminin ne olduğu ve stratejinin farklı bölümleri için en uygun zaman diliminin ne olduğuna karar verilmiştir. Aynı zamanda, buluşacak kişileri belirlemek, olası rekabeti tahmin etmek, güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmek ve zaman içinde karşı önlemler hazırlamak gerekmektedir. Durum ve ulaşılması gereken hedefler göz önüne alındığında lobi için uygun araçların seçilmesine özellikle dikkat edilmektedir.

1.4.4. Taktiklerin Uygulanması

Lobicilik yaratıcı bir süreçtir ve lobicilerin emrinde sınırsız sayıda arac bulunmaktadır. Tek önemli şey, bu araçların yasalara ve yüksek etik ilkelere uygun olmasıdır. ABD'de ve AB'de lobicilik bu anlamda biraz farklılık göstermektedir. ABD'de lobicilik kısa vadeli hedeflerin özelliklerini gösterirken, daha agresif ve pahalı - AB tarzı daha uzun vadeli, fikir birliğine dayalı ve daha az agresif olarak nitelendirilmektedir (Krsmanovic, 2013: 49-51).

1.5. LOBİCİLİK METOTLARI

Çeşitli lobicilik yöntemleri bulunmaktadır. Bu yöntemler lobiciliğin daha yaygın hale gelmesinde önemli rol oynamaktadır. Metotlar şu şekilde sıralanmıştır:

1. Politika Yapıcılarla Çalışma
2. İstişareler
3. Yüz Yüze Toplantılar
4. Sunumlar
5. Konferanslar, Seminerler, Halka Açık Toplantılar, ve.s
6. Uluslararası Konferanslar
7. Problemin veya Olası Çözümlerin Gösterilmesi
8. Yasal Zorluklar
9. Yazılı ve Sözlü Gösterimler

Bunlardan en önemlileri aşağıda belirtilmiştir.

- Sistemin içinde çalışılıyorsa, önemli miktarda politika etkisi uygulamaktadır. Bu ilişki konuyla ilgili hizmet sunma çalışmaları veya danışma forumlarına katılarak (örneğin, hükümet komiteleri veya çalışma grupları)

geliştirilebilmektedir. Kuruluş uzmanlığını geliştirdikçe, “uzmanlar” olarak ve politika yapıcılar tarafından bir kaynak olarak tanınmaya ve kabul edilmeye başlayacaktır. “İçeride” çalışmak politika yapıcıları tanımayı ve böylece onları daha etkili bir şekilde etkilemeyi sağlayacaktır.

- Yüz yüze toplantılar lobicilikte önemli bir rol oynamaktadır. Bunların düzenlenmesi uzun zaman alabilmektedir. Konuyla ilgili olarak herhangi bir konferansta, seminerde, halka açık toplantılarda, lobicilik faaliyetleri uygulanmaktadır.
- Uluslararası konferanslarda ele alınacak konularda yönetim kurulunun fikrinin değişmesinde lobi kuruluşları önemli rol oynamaktadırlar (<http://worldanimal.net/ways-of-lobbying>).

1.6. LOBİLERDE BİLGİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Bilişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak, lobilerin kendi içinde, lobiler arası ilişkilerde ve lobilerin faaliyette buldukları konularda sürekli değişiklikler yaşanmaktadır. Lobilerdeki bilgi yönetiminin başarısı, bilginin elde edilmesi ve lobi amaçları doğrultusunda kullanılabilmesine bağlıdır. Bilgi, lobilerin faaliyetlerinin sürdürülmesinin her adımında, sürekli biçimde gereksinim duyulan bir kaynaktır. Lobiciliğin Anavatanı olan Amerika Birleşik Devletleri’nde, lobiciliğin temel ekseninin "bilgilendirmek" üzerine kurulduğu görülmektedir. Çünkü; özellikle Amerikan Senato ve Temsilciler Meclisi’nde söz alarak, konuşmalar yapan lobi üyeleri, senato ve kongre üyelerini belli konularda bilgilendirmektedir. Lobicilik faaliyetleri ile, bir taraftan, Amerika Birleşik Devletleri’nde Senato ve Kongre üyeleri istenilen yönde etkilenmeye çalışırken, diğer yandan, lobiler aracılığı ile belli konularda, üyeler, bilgi sahibi olmaktadır. Kongre Üyelerinin, lobi

temsilcilerini aynı zamanda bir bilgi kaynağı olarak gördükleri bilinmektedir. Örneğin, İlaç yasası ile ilgili aleyhte bir girişimi engellemek ya da lehte bir gelişme yaşatmak isteyen Lobi temsilcileri, Senato ve Kongre üyelerini aynı zamanda, Amerika'daki ilaç sektörü, sektörde yaşanan sorunlar ve ekonomiye olan etkileri konularında bilgilendirmekte ve bilgi kaynağı olmaktadır.

Bilgi, faaliyetlerin planlanması, yürütülmesi ve kontrol edilmesi ile karar vermede kullanılmaktadır. Her kademedeki yöneticilerin faaliyetlerini sürdürürken, almaları gereken kararlarının etkinliği, istenilen bilginin sağlanmasıyla mümkündür. Bilgi ve bilgi hizmeti; doğru bilgiyi doğru kişilerin kullanımına zamanında eksiksiz olarak sunmaktır. Bilginin niteliği, büyük ölçüde yerine getirilebilecek yönetim faaliyeti ile ilgilidir. Lobcilik faaliyetlerinde, bilginin niteliği kavramıyla ifade edilmek istenen; kararları üzerinde etki bırakılmak istenen kişi, grup ve örgütlere inandırıcı, şائبeli olmayan ve gerçeklere dayalı bilgiler sunmaktır. Lobi faaliyetleri nitelikli bilgiye gereksinim duyar. Örneğin; Olimpiyatları düzenlemek için başvuru yapan bir ülke; lobcilik çalışmaları gerçekleştirdiğinde, sahip olduğu tesisler ve teknik kapasite ile ilgili gerçek ve inandırıcı bilgiler sunmalıdır. Karar verici Uluslararası Olimpiyat Komitesi Üyeleri için, ülkeler tarafından verilen bilgilerin niteliği özellikle de teknik bilgilerin geçerliliği ve doğruluğu temel kriterlerden biridir. Değişik düzeylerdeki yönetsel kararlar için gereksinim duyulan bilginin nitelikleri stratejik, taktiksel ve işlemsel olmak üzere aşağıdaki gibi gösterilebilir.

Stratejik Planlama: Üst yönetim tarafından yerine getirilir. Bu aşamada bilgi, amaçları gerçekleştirecek kaynakların kullanılmasına olanak sağlayacak politikaların geliştirilmesi amacıyla kullanılır.

Taktiksel Planlama ve Kontrol: Örgütlerin geçmişteki performansına ve örgüt içi faaliyetlere ilişkin bilgileri kapsamaktadır.

İşlemsel Planlama ve Kontrol: Bir örgütün günlük faaliyetlerinin yerine getirilmesi ile ilgili kararları kapsamaktadır.

Lobicilik açısından stratejik planlama aşaması, lobilerin bağış toplama faaliyetlerini de içerir. Lobilerin gereksinim duydukları tüm bilgilere ulaşabilmeleri ve bilgi yönetimi gerçekleştirebilmeleri için bir fon gereklidir. Lobicilik açısından ele alındığında, bilgi yönetimi için gerekli fon, bağış yöntemiyle sağlanır. Taktiksel planlama ve kontrol aşaması ise, lobilerin hangi açıdan lobicilik faaliyetleri itibari ile güçlü olduklarına ve sahip oldukları avantajlara vurgu yapar. Örneğin; Yahudi lobi kuruluşları medyayı harekete geçirmede avantaj ve üstünlüklere sahiptir. Özellikle Yahudi asıllı medya yöneticileri, bu performansta oldukça belirleyicidir. Taktiksel Planlama aşaması Lobi kuruluşları açısından aynı zamanda güçlü ve zayıf yönlerini belirleyen bir SWOT analizidir. Aynı zamanda, bilginin amaçları gerçekleştirecek kaynakların kullanılmasına imkan vermesi için, Lobiler, günlük rutin uygulamalar sırasında oluşan bilgileri daha sonra kullanmak üzere düzenlediklerinde bilinçli ya da bilinçsiz lobi belleğini oluşturmaktadır. Lobi belleğinin en önemli malzemeleri toplantı tutanakları, elektronik posta mesajları, iç yazışmalar ve benzeri kayıtlardır. Lobilerdeki bilgi kaynakları aşağı yukarı birbirine benzemektedir.

Özellikle elektronik posta yazışmaları, günümüzde Lobi kuruluşları açısından temel bir iletişim biçimidir. Geçtiğimiz dönemlerde, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde senato ve kongre üyelerine mektup yazmak çok etkili bir lobcilik yöntemi iken, günümüzde e-posta yöntemi, lobi kuruluşlarının tepki ve desteğini ifade etmede temel bir yöntem olmuştur. Ermeni Lobisi ve Rum Lobisi bu konuda özellikle yoğun çaba sarfeder. Ayrıca, bilginin stratejik yönetimi bu konuda da lobcilere önemli imkanlar sunar. Örneğin, belli bir konuda, e-posta yöntemiyle belli bir kitle bilgilendirilmek istendiğinde, daha doğru bir ifadeyle lobcilik faaliyetlerine maruz kalan kitleye e-posta ile ulaşılmak istendiğinde sağlıklı, güncel ve amaca dönük bir veri bankasına ihtiyaç vardır. Konuyla ilgili tüm kişilerin e-posta adresleri güncelleştirilerek bilgi sistemi içinde yapılandırılmalıdır.

Örgütlerin yaşayan sistemler olduğu gerçeğinden hareketle, bilgiyi yönetebilmek için öncelikle örgüt sisteminin unsurları arasında etkileşimin olması ve bu unsurları birbirine bağlayan süreçlerin uyumlu olması gerekir. Örgütte birey, hem bilgiyi yaratan, hem bilgiyi kullanan, hem de bilgiyi yöneten unsur olarak bilgi yönetimi uygulamalarının odak noktası olmaktadır. Bilginin yaratılması, bilginin kullanılması ve bilginin yönetilmesi süreçleri ise iletişim ve işbirliği ile gerçekleşebilen eylemlerdir. Lobilerin iletişim sistemi, tüm lobi çalışanlarını ilgilendiren güven ve diyalogun oluşmasında en önemli etkidir. Bu yönüyle iletişim, sadece bilgi alışverişi yapılmasının temel aracı değil aynı zamanda lobinin kültürel bir değeri olma özelliği de taşımaktadır. İletişim ile lobi kültürünün anlaşılma, katılma ve birlikte yaratma gibi özellikleri gerçekleştirme ortamı bulmaktadır. İşbirliği ve iletişim, bizi etkileşim sonucuna ulaştırmaktadır.

Etkileşim ise lobilerde sessiz bir bağlaç durumunda olan güven ile sağlanabilmektedir.

Bilginin oluşabilmesi, kullanılır olması ve yönetilebilmesinde, öncelikle bilginin paylaşılması gerekmektedir. Çünkü, bilgi serbest şekilde dolaşabildiği ve adil olarak paylaşıldığı zaman değer yaratabilmektedir. Bilginin paylaşımı yalnız güven ortamında gerçekleşir. Bilgiyi paylaşmayanın ödüllendirilmesi ve bilginin belli gruplara tanınmış bir ayrıcalık olduğu fikrinin yaygın olması, örgüt içinde bilgi paylaşımını engelleyen en önemli nedenlerdir.

Bilgi yönetimi, lobilerin amaçları doğrultusunda bilgi gereksinimlerinin belirlenmesi; lobilerin sahip olduğu bilgi kaynakları ve kanallarının açığa çıkarılması, lobideki bilgi paylaşımını destekleyecek yönetimsel düzenlemelerin yapılmasıdır. Eğer bir örgütte, gruplar aradıkları bilgiye nasıl erişeceklerini bilmiyorlarsa, bilgi aramaya nereden başlayacakları konusunda ikilemde kalıyorlarsa, üstelik gerekli bilgiyi bulmak için fazla zaman ve emek harcamaya başlamışlarsa artık bilgiyi yönetmenin zamanı gelmiştir demektir (Aydoğdu, 2007: 76-79).

İKİNCİ BÖLÜM

İSRAİL LOBİSİ

2.1. İSRAİL LOBİSİNİN YAPILANMASI

ABD nüfusunun yaklaşık %2'sini oluşturan Yahudilerin nüfusunun 6 milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. İsrail lobisi olarak da adlandırılan Yahudi lobisinin asıl amacı, ABD'nin İsrail'in güvenliğini sağlama politikasını sürdürmesi ve bu bağlamda İsrail'e daha fazla askeri ve ekonomik yardım sağlaması yönündedir. İsrail yılda ortalama 3 milyar dolar yardım alarak ABD'den dış yardım alan ülkeler arasında ilk sırada bulunmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki İsrail lobisi, İsrail hakkında aynı düşünen beyin takımını bir araya toplayabilmekte, akademik topluma baskı uygulayabilmekte ve İsrail politikalarının haklı eleştirilerini önlemek için anti-Semitizmi bir silah olarak kullanabilmektedir. İsrail lobisi ABD desteğini sağlamak için iki strateji izlemektedir. Birincisi, hem parlamento hem de yürütme organına baskı yaparak ABD'nin İsrail'i desteklemesini daimi yapmaya ve bunun ABD açısından akıllı politika olduğu izlenimini vermektedirler. İkincisi, lobi, İsrail'i olumlu bir şekilde tanımlayarak İsrail yanlısı bir ortam yaratmayı ve olası eleştiriyi gizlemeyi amaçlamaktadır. Bu durum uluslararası alanda ABD'nin kendi aleyhine durumda yaratmaktadır (Baştan, 2008: 11).

AIPAC, İsrail adına en önde gelen devlet lobicilik örgütüdür. ABD'deki en güçlü ikinci lobi olarak değerlendirilmektedir. AIPAC, sık sık her iki tarafın da büyük bir çoğunluğunun genel olarak onayladığı Kongre üyeleri için mevzuat yazmaktadır. 100 milyon dolarlık bir donanım ve yıllık 60 milyon

dolarlık gelire sahip olmakla beraber her yıl lobicilik kongresinde yaklaşık 2-3 milyon dolar harcamaktadır

(https://ifamericaknew.org/us_ints/introlobby.html).

AIPAC'ın misyonu, ABD-İsrail ilişkisini ABD ve İsrail'in güvenliğini artıracak şekillerde güçlendirmek, korumak ve teşvik etmektir (<https://www.aipac.org/>).

2.2. LOBİNİN GÜÇ KAYNAKLARI

İsrail lobisi neden bu kadar etkilidir? Bunun bir nedeni Amerikan siyasi sisteminin son derece açık olması. Amerika parçalanmış bir idare tarzına, iyi oturmuş bir fikir özgürlüğü geleneğine ve seçimlerin son derece pahalı olduğu ve kampanya bağışlarının son derece gevşek bir şekilde teftiş edildiği bir sisteme sahiptir. Bu ortam farklı gruplara politikayı etkileme konusunda farklı yollar açar. Çıkar grupları istedikleri adayların seçim kampanyalarını destekleyebilir ve görüşlerini beğenmedikleri adayların yenilmesine çalışabilirler. Aynı çevreler seçilmiş temsilcilerin ve hükümet üyeleri nezdinde lobi faaliyetlerinde bulunabilirler ve kendi destekçilerinin kilit siyasi mevkilere atanmasını sağlayabilirler. Ayrıca, çıkar gruplarının karşısında kamuoyunu şekillendirmek için farklı yollar bulunmaktadır. Düşüncelerine sempati besleyen gazetecileri destekleyerek kitap, makale ve yorumların yayınlanmasını sağlayabilirler; bu arada, çeşitli düşünceleri savunanları küçük düşürme ve dışlama çabalarına girebilirler. Son derece yüksek motivasyona ve gerekli parasal imkanlara sahip bir çevre için politikayı etkilemenin türlü yolları bulunmaktadır.

Lobinin etkili oluşu çoğulcu bir toplumda çıkar gruplarına dayalı siyasetinin temel dinamiklerini yansıtmaktadır. Bir demokratik sistemde, nisbeten küçük

gruplar dahi halkın genelinin ilgi göstermediği belli bir konu üzerinde yoğunlaştıkları takdirde son derece etkili olabilirler. Grubun üye sayısı küçük dahi olsa, siyaset yapımcıları ve özellikle Kongre üyeleri onları kendi yanlarına çekmek isteyecekler, bunu yapmalarının toplumun geriye kalan kısmının tepkisini çekmeyeceğini hesaplayacaklardır. Bir senatörün neden tartışmalı bir tasarıya imza koyduğu sorulduğunda verdiği cevap şuydu: “İmza koymamanın siyasi bir getirisi yok. Eğer imzalarsan kimseyi rahatsız etmezsin. Ancak eğer imzalamazsan, kendi eyaletindeki Yahudileri karşına alırsın.” Küçük ancak yoğunlaşmış çıkar gruplarının tesiri muhalif grupların zayıf olmaları halinde daha da artmaktadır. Bu durumda siyasetçileri sadece onların çıkarlarını gözönüne alırlar ve kamuoyu olaylara sadece onların tarafından bakar. Konu ister çiftçilere verilen devlet desteği, isterse dış politika olsun, özel çıkar grupları daima genel nüfus içindeki mutlak sayısal güçlerinin ötesinde bir siyasi güce sahiptirler.

Bir sonraki bölümde daha da netleşeceği üzere, İsrail lobisi Amerika`da nüfuz ortaya koyma konusunda önemli avantajlara sahiptir. Amerikan Yahudileri genel nüfusa nisbeten daha zengindirler ve daha iyi eğitimidirler. Ayrıca çok muhteşem bağış gelenekleri vardır, siyasi partilere cömert bağışlarda bulunurlar ve siyasete yüksek düzeyde katılım gösterirler. Amerikan Yahudileri arasında önemli bir azınlık İsrail konusunda duyarlı değildirler. Ancak çoğu bu konuyla yakından ilgilidir ve çok duyarlıdır. İsrail`in Hıristiyan Siyonistlerden gördüğü destekle birlikte ele alındığında İsrail lobisinin ciddi bir tabana sahip olduğunu tespit etmeliyiz.

Lobi içindeki önemli Yahudi teşkilatlarının sahip olduğu göz kamaştırıcı maddi imkanlar ve uzman kadro da aynı şekilde önemlidir. Siyaset bilimci

Robert Trice`a göre, “Yahudi grupların çoğunun ortak özelliği çok sayıda üyeye, çok iyi yetişmiş profesyonel kadrolara, maddi eksikliği olmayan sosyal, refah ve siyasi programlara, belli sorunlarla ilgilenmek için kurulmuş uzmanlaşmış çalışma ekiplerine ve çok iyi bir iç iletişim sistemine sahip olmalarıdır.” Üstelik hem yerel düzeyde, hem de ülke çapında farklı teşkilatların mevcudiyeti “İsrail yanlısı hareketin önemli dış politika sorunları karşısında nasıl hızlı ve koordineli bir tarzda mobilize olabildiğini” açıklamaktadır.

Bu çabalar Amerika`da İsrail`in sahip olduğu olumlu imajdan etkilenmektedirler. Senato eski üyesi Warren Rudman (C-New Hampshire) bir defasında bu durumu, “çok iyi bir malı pazarlıyorlar” sözüyle açıklıyordu. Daha sonra göreceğimiz gibi, bu olumlu büyük ölçüde lobinin kendi faaliyetleri neticesinde ortaya çıkmıştır. Amerika ve İsrail ortak bir Yahudi-Hıristiyan kültürünün parçasıdır ve türlü dahili bağlantılarla birbirine yakınlaştırılmıştır.

Son olarak lobi etkin bir muhalefetin olmamasından güç alıyor. Bir senatörün ifadesiyle, “ Buna karşı çıkacak bir güç yok... AIPAC`ın istediğinden farklı bir yöne oy verecek olursanız, hiç kimse size `çok iyi yaptın` demeyecektir.” Arap kökenli Amerikalılar hatırı sayılır bir azınlık olsalar da Yahudi Amerikalılar kadar zengin, iyi teşkilatlanmış, kalabalık ve siyaseten aktif değiller. Arap Amerikalılar akademide, iş sahasında ve medyada önemli mevkilere ulaşma noktasında gerideler. Bunun birçok nedeni arasında, ABD`ye olan Arap göç dalgasının çok daha yeni olması gösterilebilir. Her zaman olduğu gibi, ilk nesil göçmenler madd olarak geridedirler, önemli mesleki gruplarda temsilileri zayıftır, ABD kurumlarına aşina değillerdir,

siyaseten pasitiftirler ve bu nedenle daha sonraki nesiller kadar nüfuza sahip değildirler.

Arap yanlısı teşkilatlar sayı ve etki açısından İsrail lobisi içindeki gruplarla kıyaslanamazlar. ABD`de ancak bir elin parmakları kadar Arap ve Filistin yanlısı çıkar grubu mevcuttur. Bunların her biri AIPAC ve diğer İsrail yanlısı teşkilattan çok daha küçüktür ve çok daha az maddi imkana sahiptirler. Dolayısıyla ortaya koydukları etki de çok daha zayıftır. AIPAC`ın yayınladığı Near East Report dergisinin eski yayın yönetmeni Mitchell Bard`a göre “Başından beri Arap lobisi sadece siyasi seçim sürecinde değil teşkilat açısından da ciddi dezavantajlara sahip olmuştur. Birçok siyasi yönelimli grup var ancak bunların çoğu ciddi maddi ve kitle desteğine sahip olmayan tek adamlı çalışmalardır.” Amerikalı siyasetçiler nadiren bir “Arap-Amerikan lobisinden” şikayet ederler ve davranışlarını buna göre ayarlama ihtiyacı hissetmezler. Harry Truman`ın ifade ettiği gibi, “bütün siyasi tecrübemde, bir Arap reyinin seçim sonucunu belirlediğini hiç hatırlamıyorum.”

Yine, Arap kökenli Amerikalılar değişik ülkelerden gelen ve değişik altyapıya sahip bireylerden oluştuğu, içinde Müslümanlar kadar Hıristiyanları da barındırdığı için Orta Doğu konusunda ortak bir sese sahip değildirler. Bazen bu grupların kendi aralarında ciddi görüş ayrılıkları da ortaya çıkmaktadır. Daha da önemlisi, birçok Amerikalı İsrail ve Amerika arasında yakın kültürel alaka görüp, İsraililerin “bizden” olduklarını hissederlerken, Araplar yabancı ve hatta düşman bir medeniyetin parçası olarak görülmektedirler. Neticede, Amerikalıların kalplerini kazanmak Arap kökenli Amerikalı vatandaşlar için çok uzun ve Yahudiler için sözkonusu

olmadığı kadar yokuşlu bir süreçtir. Robert Trice`ın 1981`de Arap-Amerikalı gruplara dair değerlendirmesi bugün de doğruluğunu koruyor: “ABD`nin Orta Doğu siyasetinde Arap kökenli Amerikalıların etkisi rahatlıkla görmezden gelinebilir” (Mearsheimer ve Walt, 2009: 168-171).

2.3. SİYASİ SÜRECİ YÖNLENDİRMEK

Lobiyi oluşturan grup ve şahıslar ABD`nin İsrail`e desteğini teşvik etmek için temelde iki strateji izliyorlar. Bunların başında Washington`daki siyaset yapım sürecini etkilemek geliyor. İkinci olarak, bu örgüler İsrail hakkındaki kamusal söylemin İsrail lehine olmasını, İkinci ve Üçüncü bölümlerde incelenen stratejik ve ahlaki nedenlerin desteklenmesini temin için ellerinden geleni yapıyorlar. Bu kısımda bu stratejilerin birincisini inceleyecek, bir sonraki bölümde ise lobinin kamusal söylemi etkileme çabalarına değineceğiz.

ABD`de siyasi güç yasama ve yürütme organları arasında bölündüğü için lobinin taktikleri hangi devlet organının bir konuda etkili olduğuna göre değişir. Kendilerine yakın bireylerin seçilmesi ve önemli konulara atanması dışında, lobiye mensup gruplar, bağımsız bir siyaset izlemeye meyyal olan yöneticilerin siyasi hesaplarını da şekillendirmeye çalışırlar. Bir milletvekilinin ya da siyaset yapımcısının siyasi görüşleri ne olursa olsun, lobi İsrail`e şartsız destek verilmesinin en makul siyasi tercih olarak gözükmeye için çalışır. Kısacası diğer çıkar grupları gibi İsrail lobisi de hedeflerini yöneticilerin önlerindeki siyasi seçeneklerin sayısını azaltarak, onları başka türlü atmayacakları adımları atmaya zorlayarak, lobinin muhalefet ettiği uygulamaların sürdürülmesini zorlaştırarak ve yöneticilerin zaten isteyerek tercih edecekleri seçenekleri sanki bu grubun desteklediği

seçeneklermiş gibi sunarak gerçekleştirmeye çalışır (Mearsheimer ve Walt, 2009: 183-184).

2.3.1. Kongreyi Baskı Altına Almak

İsrail lobisinin etkili oluşunun çok önemli bir nedeni Amerikan Kongresi üzerindeki nüfuzudur. Dünyadaki bütün diğer ülkelerin aksine İsrail, Kongre'nin bulunduğu Capitol Hill'de her türlü eleştiriden muaf tutulmaktadır. Kongre genellikle çok tartışmalı mevzuları ele alır ve birçok farklı görüşü içinde barındırırken İsrail'e gelince eleştiriden uzak durulması oldukça dikkat çekicidir. Mevzu ister kürtaj olsun, isterse silahsızlanma, pozitif ayrımcılık, eşcinsel hakları, çevre, ticaret politikaları, sağlık, göçmen sorunları ya da devlet yardımları gibi çeşitli konular olsun, Capitol Hill'de tartışmalar son derece canlıdır. Ancak mevzu İsrail'e gelince, en keskin muhalifler sessizleşmekte, ortada hiçbir tartışma bulunmamaktadır.

İsrail sözkonusu olduğunda hiçbir ciddi tartışmanın yaşanmamasına iyi bir örnek, 14 Şubat 2007'de Temsilciler Meclisi'nde Orta Doğu ve Güney Asya Alt Komisyonu'nun İsrail-Filistin barış sürecine dair düzenledikleri oturumdu. Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'ın akamete uğrayan barış sürecini canlandırmaya çalıştığı bir anda, alt komisyon lobinin üç önemli ismini görüşlerine başvurmak üzere davet etti: AIPAC eski yöneticisi, halen Brookings Enstitüsü'nde Saban Orta Doğu Politikaları Merkezi'nin başkanlığını yürüten ABD'nin eski İsrail büyükelçisi Martin Indyk, İsrail yanlısı WINEP'den David Makovsky ve sağcı Orta Doğu Forumu'nu yöneten yeni muhafazakar laf ebesi Daniel Pipes. Bu oturuma, Filistinli ya da Arap Amerikalıları bir kenara bırakın, ABD'nin alternatif bir yaklaşım takınmasını tavsiye edecek ya da görüş dile getirebilecek, İsrail'e eleştirel

bakan hiç kimse davet edilmemişti. Bir zamanlar AIPAC`da görev alan ve halen iki devletli çözümü savunan ılımlı İsrail yanlısı örgüt, İsrail Politika Forumu`nda önemli bir yetkili olan M. J. Rosenberg bu durumu çok iyi bir şekilde özetliyor: “Bir çatışmanın iki tarafı hakkındaki bu oturumda taraflardan sadece birinin konuşmasına izin verildi... Resmi bir Kongre oturumunda Arap görüşünün bu şekilde yasaklanmasını izleyen herkes gördükleri karşısında şaşkınlığa düşmüştür. Bu, hem ABD`nin, hem de İsrail`in çıkarlarına zarar vermektedir.”

Lobinin Kongre`deki başarısının bir nedeni bazı vekillerin Hıristiyan Siyonist olmasıdır. Örneğin Çoğunluk Grubu eski Başkanı Richard Armeý, 2002 yılının Eylül ayında verdiği demecinde, ”Benim dış politikadaki bir numaralı hedefim İsrail`in güvenliğidir” demiştir. Herhangi bir Amerikalı parlamenterin en önemli önceliğinin “Amerika`yı korumak” olacağı sanılır, ancak Armeý böyle dememiştir. Armeý`in Çoğunluk Başkanı olarak halefi Tom DeLay hakkında ise, ZOA başkanı Morton Klein şunu söylüyor: “Bütün kalbiyle İsrail hakkında endişeleniyordu.” DeLay daha sonra ise “kalben İsraili” olduğunu ifade edecektir.

Bununla birlikte Amerikan dış politikasının İsrail çıkarları doğrultusunda olmasını temin eden Yahudi kökenli senatör ve vekiller de bulunmaktadır. 2006 yılında rekor sayıda Yahudi Amerikalı Meclis ve Senato`ya seçilebildi. Bu durum onların Amerikan toplumundaki etkileyici başarılarının ve geleneksel olarak yüksek düzeydeki toplumsal ve siyasi katılımlarının bir neticesidir. Bu vekillerin bazıları, örneğin Senatör Joseph Lieberman (D-Connecticut) ve Charles Schumer, vekil Jerrold Nadler (D-New York), Henry Waxman (D-California) ve Robert Wexler (D-Florida) İsrail`in

şaşmaz destekçilerindendir. Nitekim Waxman 2006 seçimleri sonrasında “Bazı Demokratlar benim İsrail hakkındaki düşüncelerimi paylaşmayabilirler, ancak bu kişiler kesinlikle İsrail ve Orta Doğu`yla alakalı komitelere başkanlık yapamazlar” demiştir. Bu konuda haklıydı: Yukarıda anlatılan Meclis alt komisyonunun başkanı sıkı bir İsrail destekçisi olan Gary Ackerman (D-New York) idi. Daha geniş Dışişleri Komisyonu`nun başkanı ise İsrail`e sadakat konusunda Capitol Hill`de rakibi bulunmayan Tom Lantos (D-California) idi. AIPAC`ın eski bir başkanının belirttiği gibi, Lantos “tam bir mavi-beyaz”dır.

Ancak yasama sürecini İsrail lehine çevirebilen sadece vekillerin kendileri değildir. Kongre`de çalışan personel, dışarıdaki çıkar gruplarının pozisyonlarını tespit ederek, farklı politika seçeneklerini patronlarına bildirerek yasama sürecinin tam ortasında fonksiyon icra ederler. AIPAC`ın eski başkanı Morris Amitay`ın beyan ettiği gibi, “Buradan üst tarafta, Capitol Hill`de çalışan Yahudi çocuklar var. Onlar belli hadiselerle Yahudi olarak bakıyorlar... Bu çocuklar belli konularda senatörlerin kararını etkileyecek bir konumdalar... Sadece personel seviyesinde birçok işi başarabilirsiniz.” Aşağıda anlatılacağı gibi, lobinin temsilcileri bazen, Kongre personelinin yasa taslağı yazmasına yardımcı olarak, vekillerin konuşma metinlerini hazırlayarak, vekillerin birbirlerine destek bulma amacıyla gönderdikleri mektupları yazarak ve yürütme organı üzerinde baskı oluşturmak için yazılan açık mektupları kaleme alarak doğrudan sürece dahil olmaktadır.

Lobiyi oluşturan gruplar arasında Kongre üzerinde en etkili olanı AIPAC`tır. Bu gerçek her iki partiden politikacılar tarafından da itiraf edilmektedir. Bill Clinton bir defasında AIPAC`ı “gözkamaştırıcı bir şekilde başarılı” ve “bu

şehirde lobi yapan herkesten daha iyi” olarak tarif etmiş, Meclis eski sözcüsü Newt Gingrich ise AIPAC hakkında “bütün gezegende en etkili genel çıkar grubu” diye söz etmiştir. Senato çoğunluk lideri Harry Reid (D-Nevada) ise, “bu ülkede [AIPAC] kadar iyi teşkilatlanmış ve saygın bir siyaset örgütü bilmiyorum” diye konuşmuştur. *New Yorker* dergisinden Jeffrey Goldberg AIPAC’ı lobiciler arasında bir Leviathan, *New York Times* gazetesi ise ABD’nin İsraille ilişkilerini etkileyen en önemli teşkilat olarak tarif etmektedirler. AIPAC kendi internet sitesinde bu yorumu gururla alıntılanmaktadır. AIPAC’ın başarısının sırrı, kendi ajandasını destekleyen vekilleri ve kongre adaylarını ödüllendirme ve desteklemeyenleri cezalandırma yeteneğinde gizlidir. Bu yeteneğin kaynağını ise daha çok seçim kampanyalarında verilen para yardımları oluşturmaktadır. Para Amerikan seçimleri için hayati derecede önemlidir; seçim kazanmak son derece pahalı bir olay haline gelmiştir. AIPAC kendi dostlarının gerekli mali yardımı elde etmelerini temin etmekte, onlar da buna karşılık AIPAC’ın çizgisinden sapmamaktadırlar.

Bu süreç değişik şekillerde işliyor. Öncelikle AIPAC’a maddi destek veren çok sayıda kişi aynı zamanda siyasi bağışlarda da bulunuyorlar. Federal Seçim Komisyonu’nun rakamlarına göre, AIPAC’ın yönetim kurulu üyesi 46 kişi 1997 ve 2001 yılları arasında seçim kampanyalarında 3 milyon dolar yardımda bulundular. Bu kişilerin çoğu İsrail yanlısı politik eylem komitelerine (PAC) ve adaylara yardımda bulunmaya devam ediyorlar. *Washington Post* gazetesine göre, 2000 yılından bu yana [AIPAC] yönetim kurulu üyeleri kampanyalara ve siyasi komitelere ortalama 72 bin dolar aktardılar.

İkinci olarak AIPAC adayları diğer bağış ve yardım kaynaklarıyla irtibata geçiriyor. İsmine rağmen AIPAC bir siyasi eylem komitesi (PAC) değildir. Bu nedenle AIPAC adayları resmen benimseyerek, onların seçim kampanyalarına bağışta bulunmamaktadır. Bunun yerine AIPAC potansiyel adayları süzgeçten geçirerek, onlarla potansiyel bağışseverleri buluşturmakta ve İsrail yanlısı PAC'lara bilgi sağlamaktadır. Tarihçi David Biale'nin ifadesine göre, "Amerikan Yahudi "İsrail lobisi" Altı Gün Savaşı'ndan sonra Amerikan Kongresi'ndeki en gelişmiş ve etkili lobi örgütü haline dönüşmüştür. Bunu yaparken başvurduğu en önemli yöntem, bütün Amerika çapında Yahudi Siyasi Eylem Komiteleri'ni çalıştırarak, kongre adaylarına İsrail'e verdikleri desteğe göre yardım bağışında bulunulmasını örgütlemektir (Gönülal, 2015: 35-38).

AIPAC başkanı Howard Friedman 2006 yılı Ağustos ayında örgüt mensuplarına hitaben şunu söylüyordu: "AIPAC" her Kongre adayıyla buluşur. Bu adaylara önce onların İsrail'in ve Orta Doğu'nun içinde bulunduğu zor ve karmaşık durumu daha iyi anlamaları için brifingler verilir. Daha sonra her adaya Amerikan-İsrail ilişkileri hakkında düşüncelerini içeren bir "pozisyon metni" kaleme almaları istenir. Böylece onların mevzuyla alakalı ne düşündüklerini tam olarak anlayabiliriz." Friedman'ın AIPAC'ın çalışma metoduna dair bu söyledikleri diğer siyasi şahsiyetlerin söyledikleriyle örtüşüyor. 1980'lerin başlarında California Meclisi adaylığı için kampanya yürüten savaş karşıtı Tom Hayden, yerel siyasi güç odağı Michael Berman'ın (California milletvekili Howard Berman'ın kardeşi) desteğini, İsrail'e sadık bir dost olacağı şartıyla sağladığını anlatıyor. Hayden şu ilginç tespiti yapıyor: "Sertifikalı kosher olmak zorundasınız.

Sertifikanızın sürekli yenilenmesi gerekiyor. Sertifikayı verenler hahamlar ve belli Yahudi teşkilatlarının başkanlarından başlamak üzere bütün Yahudi seçkinlerdir... Burada önemli bir güvenlik araştırması rolünü İsrail'deki partilerle alakası bulunan AIPAC üstlenmektedir. Gerektiği durumlarda, İsrail'in büyükelçileri, konsolosları ve diğer yetkilileri herhangi biri hakkında "İsrail dostu" açıklaması yaparak sürece müdahil olmaktadır." Hayden'in siyasi kariyeri boyunca sadece eyalet düzeyinde görevler üstlenebildiği söylenebilir; ancak o bu görevlerinde her zaman sivri bir isim oldu.

Aynı şekilde Senatör Mark Hatfield (C-Oregon)'e karşı 1990 yılında başarısız bir seçim kampanyası yürütmüş olan Harry Lonsdale AIPAC merkezine kendi ziyaretini şöyle anlatıyor: "Ortalıkta, benim İsrail yanlısı olduğuma dair bir söylenti dolaşıyordu. Bunun üzerine seçim kampanyasının hemen başlarında Washington'daki AIPAC merkezine davet edildim. Bu benim için hiç unutmayacağım bir tecrübedir. Benim İsrail yanlısı olmam yeterli değildi. Bana hayati konulardan oluşan bir liste verildi ve her konu hakkındaki görüşüm adeta test edildi. Daha doğrusu, bu konularda görüşümün ne olması gerektiği ve bunu kamusal alanda hangi kelimeleri kullanarak, nasıl ifade edeceğim öğretildi... AIPAC'daki görüşmemden hemen sonra, seçim yardımı için arayabileceğim Florida'dan Alaska'ya kadar İsrail'in Amerikan destekçisi isimlerden oluşan bir liste bana gönderildi. Onları aradım ve paralarını aldım."

Idaho eski valisi John V. Evans da benzer bir hikaye anlatıyor. 1986'da Idaho senatörü Steven Symms'e karşı kampanya yürüten Evans da AIPAC merkezini ziyaret eder. Burada Evans'a göre, AIPAC görevlileri "kendilerinin bir siyasi eylem komitesi olmadıklarını, ancak bütün ülke

çapında bu komiteleri olan Yahudi teşkilatlar bulunduğunu ve eğer isterlerse bu komiteleri harekete geçirebileceklerini” anlatırlar. *Wall Street Journal*’ın verdiği bilgiye göre AIPAC Evans’ı bu sözde bağımsız kuruluşlara yönlendirdi ve onlardan Evans için Cumhuriyetçi Senatör Steve Symms’e karşı kaybettiği seçim mücadelesi için 204.950 dolar temin etti.”

AIPAC aynı zamanda kongrede kullanılan oyların listesini çıkarıyor ve bu listeleri mensuplarına iletiyor; böylece AIPAC mensupları hangi adayları desteklemeleri gerektiğini anlıyorlar. Diğer tarafta İsrail’e karşı hasname yaklaşımları görülen adaylar AIPAC’ın kampanya desteğinin rakiplerine gideceğini bekleyebilirler. 1988’de *Washington Post* tarafından ele geçirilen dahili AIPAC belgeleri örgütün siyasi masa başkan yardımcısının 1986’daki Senato seçimlerinde bazı adaylar için aktif şekilde para toplamaya çalıştığını ortaya koymaktaydı. 1987’de *Wall Street Journal*’ın tespitine göreyse, “AIPAC’ın siyasi harcamalarda bulunmadığı iddialarına karşı, çoğu Yahudi bağışseverlerden aldıkları yardımla ayakta duran ve kendilerini gizleyici isimlere sahip olan 51 İsrail yanlısı siyasi eylem komitesi AIPAC yöneticileri tarafından idare edilmekte ve bu insanlar AIPAC’ın iki önemli karar verici mekanizmasında yer almaktadırlar.” Federal Seçim Komisyonu AIPAC’ın İsrail yanlısı komiteleri organize ettiğine dair yeterince delil bulunmadığına karar vermiş olsa da, AIPAC’ın seçim kampanyalarında bağışları yönlendirdiği inancı yaygındır. Nixon idaresinde Dışişleri Bakan Yardımcısı ve Jimmy Carter zamanında Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı olarak çalışmış bulunan tecrübeli diplomat David Newsom’ın anlattığına göre, “uzun yıllardır kongre üyeliği görevinde bulunan tecrübeli bir politikacıya

AIPAC`ın yasama organı üzerindeki gücünün nedeni sorulduğunda alınan cevap şu olmuştu: “Para. Bu kadar basit.”

Kampanya bağışlarını izleyen bağımsız bir araştırma kuruluşu olan CRP son seçimlerde aktif otuzu aşkın İsrail yanlısı eylem komitesi tespit etmiş. 2006 ara seçimlerinde bu gruplar her iki partinin adaylarına 3 milyon dolar bağışta bulunmuşlar. *Economist* dergisinin bildirdiğine göre, 1990 ve 2004 yılları arasında, İsrail yanlısı gruplar aday ve partilere yaklaşık 57 milyon dolar bağışta bulunurken, Arap-Amerikan ve Müslüman eylem komiteleri sadece 800 bin dolara yakın bir miktar bağışlayabilmişlerdi. Adaylara verilen bireysel katkıları ve partilerin ulusal teşkilatlarına yapılan bağışlarla birleştirildiğinde İsrail yanlısı güçlerin seçimlerde ciddi bir ağırlığa sahip oldukları görülecektir. CRP`den Steven Weiss`ın deyişiyle, “eğer bir adaysanız ve AIPAC tarafından İsrail yanlısı olarak onaylanmışsanız, bütün ülke çapında bağışseverlerden para akmaya başlar.”

Bunlar şüphesiz etkili yöntemlerdir. Örneğin 2006`da Senatör Joseph Lieberman, İsrail yanlısı grup ve şahıslardan gelen para sayesinde, Demokrat Parti içindeki seçimleri Ned Lamont`a karşı kaybetmesine rağmen, bağımsız olarak girdiği seçimleri kazanabildi. Lieberman 20`yi aşkın eylem komitesinden 145 bin dolar toplarken, bu gruplar Lamont`a yardım etmediler. Aynı yıl İsrail yanlısı eylem komitelerinden toplanan 76 bin dolar Sheldon Whitehouse`un İsrail konusunda şüpheli tutum izleyen Senatör Lincoln Chaffee (C-Rhode Island)`yi mağlup etmesini sağladı. İsrail yanlısı grupların yardımını alan diğer başarılı adaylar Robert Menendez (D-New Jersey) ve Brad Ellsworth (D-Indiana)`tur. *Jewish Telegraph Agency`den Ron Kampeas`a göre, bu ve diğer adaylar için toplanan para, birçoğu İsrail*

yanlısı lobi örgütü AIPAC`la güçlü bağları olan yardımseverler ağı tarafından bağışlanmıştır (Doğan, 2016: 45-47).

AIPAC ve ona bağlı ağ elbette her seçimin kaderini etkileyemiyor. İsrail yanlısı gruplardan gelen cömert para yardımları Lonsdale ve Evans'ın seçimleri kazanmasını sağlayamamış, yine görevdeki Senato Muhalefet Lideri Tom Daschle (D-Güney Dakota) ya da Senatör Rick Santorum (C-Pennsylvania) gibilerinin sırasıyla 2004 ve 2006'daki seçimleri kaybetmesini engelleyememiştir. Ancak İsrail lobisi son otuz yıl boyunca birçok başarılı adayın seçimleri kazanmasına yardımcı olmuş ve İsrail'e dostane yaklaşmadığına hükmedilenlerin seçimleri kaybetmesine çalışmıştır. Örneğin 2002'de lobi Kongre üyesi Cynthia McKinney (D-Georgia) İsrail lobisinin gayretleriyle rakiplerine yapılan yardımlardan dolayı seçimi kaybetti. McKinney görevine 2004'de dönebildi ancak 2006'da yeniden seçimleri kaybetti. 2006 Demokrat Parti ön seçimlerinde McKinney'in karşısında seçimi kazanan Hank Johnson 7 İsrail yanlısı siyasi eylem komitesinden 34 bin dolar toplamayı başardı. Yine çok meşhur bir olayda Chicagolu zengin işadamı AIPAC Başkanı Robert Asher Illinoisli avukat Richard Durbin'i 1982'deki seçimlerde Kongre üyesi Paul Findley (C-Illinois)'in karşısına çıkmaya ikna etti. Durbin daha evvel seçilmiş bir görevde bulunmamıştı, ancak Asher'ın daha sonra belirttiğine göre, '[Durbin'in] görüşlerini soruşturdum... Sadece Paul Findley'e karşı olan birini değil aynı zamanda İsrail'in dostu olan birini desteklemekten emin olmak istiyordum. Sonunda Durbin Findley'i eyalet içinde ve dışındaki Yahudilerin yardımıyla mağlup etti. Şimdi şunu sorabiliriz: Yahudi parası Durbin'i nasıl buldu? İsrail'e dost olmayan birini mağlup etme fırsatına sahip

olduğumuzu anlatmak için bütün ülkeyi dolaştım. Ve kapılar açıldı.’ Asher seçimlerin İsrail’in ’tehlikeli bir düşmanını’ Kongre’den uzaklaştırmak için yakalanmış ‘en iyi şans’ olduğunu beyan eden mektupları muhtemel bağışseverlere göndermiş. Netice olarak Durbin’e 31 değişik İsrail yanlısı komiteden toplam 104.325 dolar para gönderilmiş. Mukayese açısından 1982 seçimlerinde diğer Illinois kongre adayları aynı gruplardan yaklaşık 3700 dolar aldı. Durbin seçimlerde daha önce bu görevde onbir yıl boyunca bulunmuş olan Findley’i az farkla mağlup etti ve ardından Kongre seçimlerini kazandı. Şimdi ise Kongre’de çoğunluk denetçisi olarak hizmet ediyor.

2002’de Dörtlü Çete olarak bilinen AIPAC politikalarını belirleyen zengin bağışseverlerden biri olan Mayer ‘Bubba’ Mitchell aynı taktikleri Kongre üyesi Earl Hilliard (D-Alabama)’ı devirmek için kullandı. Durbin gibi Hilliard’ın muhalifleri de AIPAC destekçilerinin yardımını gördü. *New Yorker*’dan Jeffrey Goldberg’e göre, Asher bilahire şunu söyleyecekti: “Bubba’ya Hilliard’ın muhalifinin kazanmasının ardından ne hissettiğini sordum. ‘Sen Durbin’i seçtirirken ne hissetmişsen onu’ dedi.” AIPAC kendi ajandasıyla uyuşmayan birçok diğer politikacıyı mağlup etmede de önemli rol oynadı. Bunlar arasında vekil Pete McCloskey (C-California) ve Senatör J. William Fulbright (D-Arizona) ve Senatör Roger Jepson (C-Iowa) gibi isimler yer almaktadır. Jepson’un akıbeti özellikle dikkat çekici olmuştur. Ronald Reagan’ın özel ricası üzerine 1981’de Suudi Arabistan’a AWACS uçakları satışını desteklemiş, ardından 1984’de rakibi Demokrat Partili Tom Harkin’e mağlup olmuştu. Bu seçimlerde Harkin İsrail yanlısı gruplardan 100 bin dolar toplamıştı. Senatör Alan Cranston (D-California) daha sonra

Jepson`ın kaderinin Orta Doğu`yla ilgili konularda oy verirken ‘senatörlerin kalplerinde terör estirdiğini’ ifade edecekti.

1982’de Illinois eyaletinde valilik seçimlerinde yarışan eski Senatör Adlai Stevenson (D-Illinois)’nin başına gelenler lobinin seçimlerin kaderini etkileme yeteneğinin bir başka örneğidir. 1980 yılında Senatör Stevenson bir kararnameye, yerleşim birimlerini durdurmadığı takdirde İsrail’e verilecek yardımın azaltılmasını öngören bir ek madde konulmasını teklif edince İsrail lobisinin tepkisini çekti. Stevenson bu ek madde önerisinin kabul edilmeyeceğini biliyor, ancak İsrail’i destekleyen meslektaşlarının Amerikan politikalarıyla çeliştiği durumlarda bile İsrail’i desteklemeye devam ettiklerini göstermek istiyordu. Bu öneri sadece 7 kabul oyu alabildi ve kolayca reddedildi. Senatör Quentin Burdick (D-North Dakota) Illinois senatörüne neden destek vermediğini, ‘Kusura bakma Adlai, fakat ben yeniden seçilmek istiyorum’ sözleriyle açıkladı. İki yıl sonra Stevenson bu defa valiliğe aday olduğunda, seçim kampanyası bağışlarının kurduğunu ve hatta rakibine gittiğini farkettil. Eski senatöre göre, kendisi ve karısı ‘anti-Semitik olmakla suçlandılar. Basın aleyhlerine döndü. Demokratik Yahudi Komitesi üyeleri baskı altında kaldılar. Yahudi dostları ve destekleyicileri de tepki gördüler.’ Stevenson seçimleri az farkla kaybetti. Sonraki yıllarda bunu açıklarken ‘o seçimlerde hiç şüphesiz lobinin çok ciddi bir etkisi oldu’ diye konuşacaktı” (Pashoğlu, 2015: 83-84).

Belki de AIPAC’la ters düşen bir siyasetçinin acı akıbetine dair en iyi örneklerden biri Senatör Charles Percy (C-Illinois)’nin 1984’de aldığı seçim yenilgisidir. Senato’da kullandığı oylar genellikle İsrail yanlısı olduğu halde, 1975 yılında Başkan Ford’un ABD’nin Orta Doğu politikasını ‘yeniden

gözden geçireceği' tehdidine karşı AIPAC öncülüğünde yayınlanan '76 mektubu'nu imzalamaması nedeniyle örgütün tepkisini üzerine çekti. Percy ayrıca FKÖ lideri Yaser Arafat hakkında diğer Filistinli teröristlerden daha 'ılımlı' nitelemesini kullanmıştı. Percy'nin rakipleri hem ön seçimlerde, hem de 1984'de yapılan genel seçimlerde İsrail yanlısı komitelerden büyük miktarlarda yardım gördüler. Ayrıca California'da yaşayan ve AIPAC'ın sponsorlarından biri olan Michael Goland adındaki bir işadamı Illinois'da yayınlanan Percy aleyhindeki bir reklam için 1.1 milyon dolar harcadı (Goland daha sonra 1986 California senato seçimlerinde yasadışı kampanya başışı yapmaktan suçlu bulundu). Tom Dine'nin Percy'nin yenilgisinden sonra zafer edasıyla söylediği gibi, 'ABD'nin bir ucundan diğer ucuna bütün Yahudiler Percy'i yenilgiye uğratmak için çalıştılar. Artık önemli kamu görevlerinde bulunan ya da bu görevlere gelmek isteyen Amerikalı politikacılar mesajı almışlardır herhalde.' Dine'nin övgüsü bir yana, bu hikayelerden alınacak ders çok açıktır. *Forward* dergisinin editörü J. J. Goldberg'in 2002'de yorumladığı gibi, " Kongre'de bu insanları karşına alma yoksa seni devirirler" şeklinde intiba var.' AIPAC ve İsrail yanlısı komiteler İsrail yanlısı adayların seçilmesinden daha fazlasını hedefliyorlar. Bu gruplar aynı zamanda İsrail hakkında eleştirel yaklaşım gösteren politikacıları kendi taraflarına çekmede olağanüstü başarılılar. Örneğin eski Senatör Jesse Helms (C-North Carolina) bir zamanlar Amerikan dış yardım programının en büyük tenkitçilerinden biriydi ve bu anlamda ABD'nin İsrail'e verdiği önemli miktardaki yardıma da karşı çıkıyordu.(burda qaldim) Ancak 1984'de Helms North Carolina'nın sevilen valisi James Hunt'a karşı sert (ve pahalı) bir seçim yarışı verdi. Çok önemli bir hasmını siyaset sahnesinden atma fırsatını sezen AIPAC çok ciddi miktardaki bir para yardımını Hunt'a yönlendirdi ve neticede seçimi Hunt kazandı. Helms mesajı

almıştı. Ertesi yıl İsrail'e gitti ve başında bir *yarmulke* ile Ağlama Duvarı'nı öperken resim çektirdi. Aynı seyahatta Ariel Şaron ile birlikte çektirdiği resmi bürosunun duvarına astı. Daha da önemlisi Helms artık İsrail'in sesini duyuran bir destekçi haline gelmişti ve 2002'de emekli olana kadar da bu şekilde kaldı. Benzer bir evrim hadisesini Senatör Hillary Clinton örneğinde gözlemleyebiliriz. Clinton 1998'de Filistin devletine destek vermiş, 1999'da Arafat'ın karısı Süha Arafat'ı kabul etmişti. Bütün bunlar lobi tarafından tepkiyle karşılandı. Ancak Clinton seçime girmeye karar verince birden bire İsrail'in koyu bir destekçisi haline geldi. Clinton şimdi İsrail yanlısı örgüt ve şahıslardan maddi yardım dahil her türlü destek görüyor. Clinton 2006 yılının Temmuz ayında İsrail yanlısı bir gösteriye katıldı ve orada İsrail'in Lübnan'a karşı yürüttüğü oldukça tahripkar savaşa destek verdi. Bunun üzerine sağcı İsrail yanlısı örgüt, Güvenli Bir İsrail için Amerikalılar'ın başkanı Helen Freedman şu yorumda bulundu: 'Onun söyledikleri çok güzeldi. Özellikle yakın tarihte yaptıklarına bakıldığında. Biz onun Süha'yı öpmesini unutmuyoruz.' İsrail yanlısı komiteler Clinton'un 2006 yılındaki seçim kampanyası için 30 bin dolar bağışta bulundular. Daha sonra *Forward* Ocak 2007 sayısında Clinton'ın '2008'de Demokrat Parti'nin başkan adaylığı için yapılacak ön seçimlerinde Yahudi cemaatinin yaptığı çok ciddi orandaki siyasi bağışlardan aslan payını alacağı beklenebilir' yorumunu yapmıştır (Diab, 2010: 50-52).

Seçim baskılarının ve ikna uğraşılarının işe yaramadığı durumlarda AIPAC'ın, politikacıları kendi tarafına çekmek için tehdide başvurduğu çok iyi bilinmektedir. Örneğin 2006 yılında liberal ve İsrail yanlısı oy verme temayülüne sahip Kongre üyesi Betty McCollum (D-Minnesota) AIPAC'ın desteklediği Filistin Anti-Terörizm Yasası tasarısına muhalefet etti. Hamas'ın seçim zaferinden sonra Filistin Otoritesi'ne karşı çok sert önlemler

getiren bu tasarıya, Dışışleri Bakanlığı, Katolik Rahipler, İsrail yanlısı Şimdi Barış İçin Amerikalılar ve İsrail Politika Forum’u gibi diğer örgütler tarafından da karşı çıkılıyordu. Yine de bir AIPAC lobicisinin McCollum’un yardımcısına, vekilin ‘teröristlere karşı verdiği destek affedilemeyecek’ demesi üzerine McCollum, AIPAC başkanı Howard Kohr’dan özür diledi ve AIPAC temsilcilerinin bürosuna girmelerini yasakladı.

Burada verilen mesaj açıktı: AIPAC’la ters düşen herhangi bir senatör ya da meclis üyesi ateşle oynamaktaydı. Elbette Lobi’nin faaliyetleri mağlup adayların seçimlerde karşılaştıkları zorlukları ve neticede mağlup oluşlarını tek başına açıklayamaz. Örneğin Cynthia McKinney bir Capitol Hill güvenlik görevlisiyle kavga etmesi, Lincoln Chafee 2006’da Cumhuriyeti Parti karşıtı atmosferin yüksek oluşu gibi nedenlerle zorluklarla karşılaştılar. Ancak lobinin politikacıların seçimlerdeki kaderini etkilediği de bir gerçektir. 1991 yılında bir Kongre kaynağının söylediğine göre, ‘İsrail’e karşı oy vermek Washington eyaletinde kerestecilerin aleyhine oy kullanmak gibidir, ancak AIPAC bütün ülke çapında etkilidir.’ AIPAC’ın başkanlığı ve daha sonra mali işler müdürlüğü görevinde bulunan Morris Amitay 2002 yılında ‘bugünlerde herkes çok iyi görünüyor’ derken bunu kastediyordu. Jimmy Carter da Şubat 2007’de Őunları söylüyordu: ‘Herhangi bir Kongre üyesinin “İsrail ve Filistinliler arasında dengeli bir tavır takınalım ve barış anlaşması için müzakerelere öncülük edelim” diyebileceğini yakın bir gelecek içinde tahmin etmiyorum... Herhangi bir Kongre üyesinin eğer yeniden seçilmek gibi bir amacı varsa muhafazakar İsrail hükümetinin karşısında görülebilecek bir tavır içine girmesi siyaseten intiharı olur.’

AIPAC’ın bu etkisi yıllık Politika Konferansı’na katılımın ve orada etkileyici konuşmalar yapmanın neden her iki partinin önemli üyeleri ve hükümet

görevlileri için adeta bir vazife haline geldiğini de açıklıyor. 2007 Politika Konferansı'na katılanlar arasında Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Meclis başkanı Nancy Pelosi (D-California), Senato çoğunluk grubu başkanı Harry Reid ve Azınlık Lideri Mitch McConnell (C-Kentucky) ve Meclis azınlık grubu başkanı John Boehner (C-Ohio) bulunuyordu. Geçen yılın konuşmacıları arasında ise yine Cheney, Boehner, BM Büyükelçisi John Bolton, Senatör Susan Collins (C-Maine), Evan Bayh (D-Indiana), Temsilci Roy Blunt (C-Missouri), Shelley Berkley (D-Nevada), Artur Davis (D-Alabama), Bill Pascrell (D-New Jersey), Robert Wexler, eski senatör ve başkanlık yarışması adayı John Edwards bulunmaktaydı. Geçtiğimiz yıllarda Cumhurbaşkanı George W. Bush, Dışişleri Bakanı Colin Powell, Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, eski meclis üyeleri Dennis Hastert (C-Illinois), Newt Gingrich, çoğunluk grubunun eski lideri Richard Arnee ve birçok medya kuruluşu konusunda uzman bir konuşma yaptı. Her iki partiden politikacıların bu kadar gayretlice kur yaptıkları başka bir lobi teşkilatı yoktur (Umerova, 2006: 91-93).

AIPAC'ın seçimlere tesir etme yeteneği İsrail'in her yıl cömert yardımlar almasını garanti altına alıyor ve politikacıların İsrail'e yönelik en ufak eleştiri yönelmelerini tehlikeli hale getiriyor. Ancak İsrail lobisinin Capitol Hill'deki etkisi bundan da ötesine uzanmaktadır. Her türlü lobi grubu siyasi nüfuzlarını sadece doğrudan ikna ve kampanya bağışlarını kullanarak değil, aynı zamanda sempaticen senatör ve temsilcilere 'yasama yardımı' sağlayarak ve zaten işleri başından aşkın çalışanlara konuları tahlil etme, tasarı metinlerini kaleme alma ve konuşma metinlerini yazma hususunda yardımcı olarak tesis etmeye çalışırlar. Her Kongre üyesi AIPAC'ın Yakın

Doğu Raporu (*Near East Report*) adlı 15 günlük dergisine abonedir. AIPAC personeli ayrıca İsrail'i ilgilendiren hususlarda Kongre memurlarına yardıma her zaman açıktır. Eski bir AIPAC çalışanı olan Douglas Bloomfield'e göre, 'Kongre üyeleri ve memurlarının bilgi elde etmek için Kongre kütüphanesi, Kongre Araştırma Merkezi, komite çalışanları ve idari uzmanlar yerine genellikle AIPAC'a başvururlar. Bundan da önemlisi, AIPAC konuşma metinlerini yazmak, yasa tasarıları üzerinde çalışmak, stratejik danışmanlık yapmak, araştırma yürütmek, para kaynaklarını bulmak ve seçmenleri oy vermeye teşvik etmek gibi birçok konuda yardımına başvuru alan bir teşkilattir.' Bir başka deyişle, AIPAC kendisini doğrudan yasama ve siyaset yapım sürecine dahil eder. Bu kanunları İkinci Kısım'da daha yakından ele alacağız. Bu etkiyi pekiştirmek için, AIPAC'ın kardeş kuruluşu Amerikan İsrail Eğitim Vakfı (American Israel Education Foundation-AIEF) İsrail'e ücretsiz kongre gezileri düzenlemektedir. Bu ücretsiz geziler kongre üyelerinin İsrail yanlısı imajlarını güçlendiriyor ve bağış toplamada onlara yardımcı oluyor. Kongre üyeleri aynı zamanda İsraili liderlerin politika tercihlerini ve temel dünya görüşlerini de öğreniyorlar. Bu durum neden dünyadaki diğer 200 ülke arasında tüm kongre gezilerinin %10 kadarının İsrail'e yapıldığını gösteriyor. Kamusal Dürüstlük Merkezi'nin bildirdiğine göre, AIEF bu geziler için Ocak 2000'den 2005 yılının ortasına kadar yaklaşık 1 milyon dolar harcamış durumda. AIPAC ve diğer Yahudi gruplar, Jack Abramoff ve Tom DeLay skandallarının ardından yürürlüğe giren yeni prensiplerin bu geziler için uygulanmaması için lobi faaliyetleri yürüttü ve bunda da başarılı oldular.

Tekrar vurgulamak gerekirse, AIPAC'ın bu faaliyetlerinin diğer lobilerin faaliyetlerinden hiçbir farkı yoktur ve Amerikan siyasi sisteminin çıkar grubu geleneğiyle uyumludur. *Jews and American Politics* adlı kitabında Stephen Isaacs, AIPAC başkanı Morris Amitay'ın şu sözünü alıntılıyor: 'Burada önemli olan nedir biliyor musunuz? Bütün bu faaliyetlerin yasadışı bir yönü yoktur. Demokrasinin geleneksel taktiklerini kullanıyoruz... mektuplar, telefonlar.'

Kongre'yi etkilemeye yönelik bu 'geleneksel taktikler' sayesinde lobi yürütme organı üzerinde de belli bir etki ortaya koymakta ve İsrail'in çıkarına aykırı olduğu kabul edilen uygulamaların önüne geçmektedir. İsrail'in aleyhine olduğuna hükmedilen bir icraat ortaya konduğu zaman, başkan ya da herhangi bir bakan Senato ya da Meclis'ten ya da her ikisinden birden gelen ve hemen bütün senatör ya da temsilcilerin imzasını içeren çok sert bir mektupla uyarılır. Böyle bir olay, 1975 yılında Amerikan-İsrail ilişkilerini gözden geçirme tehdidi savuran Başkan Gerald Ford'un başına geldi. Başkan Bush da 2002 yılının Nisan ayında İşgal Altındaki Topraklar'da geniş çaplı askeri müdahalesine son vermesi için İsrail'e çağrıda bulunduğu anda benzer bir tepkiyle karşılaştı. Her iki mektubun çok sayıda imzaya sahip oluşu AIPAC'ın kol bükme gücünün bir göstergesidir. Demokrat Parti Hawaii senatörü Daniel Inouye'nin 1975'de Ford'a yazılan mektuba imza koymasının ardından ifade ettiği gibi, 'bir mektubu imzalamak 5000 tanesine cevap vermekten daha kolaydır.' Yine Demokrat Parti Iowa senatörü John Culver'in itiraf ettiği gibi, 'baskı çok fazla. Ben teslim oldum.' Yine, Dışişler Bakanı Condoleezza Rice 2007 yılının Mart ayında Orta Doğu'yu ziyaret ederek barış sürecini yeniden başlatmak istediğinde, ülkeden ayrılmasından kısa süre önce AIPAC tarafından desteklenen ve 79 senatörün imzasını

taşıyan bir mektup aldı. Mektupta Rice'ın İsrail'i tanıyana kadar yeni Filistin "birlik yönetimi" ile yapılan anlaşmayı reddetmesi, terörü kınaması ve İsrail-Filistin anlaşmalarına uymamaktan vazgeçmesi halinde her türlü temastan kaçınması isteniyordu. Eski Dışişleri Bakanı Lawrence Eagleburger'in AIPAC'tan Tom Dine'a söylediği şu söz de önemlidir: 'Dine, ben seninle birlikteyim, çünkü bana zarar verebileceğini biliyorum.'

Hülasa, kendisini 'ABD'nin İsrail yanlısı lobisi' olarak tanıtan AIPAC'ın Kongre'de tartışılmaz bir ağırlığı var. Amerikan devletinin üç organından biri İsrail'i destekleme konusunda son derece kararlıdır. Orada ABD'nin İsraille ilişkileri hakkında, bu konu bütün dünya için ne kadar önemli olursa olsun, hiçbir tartışmaya yer yoktur. Senatör Ernest Hollings'in 2004'de görevinden ayrılırken söylediği gibi, 'AIPAC'ın size verdiği dışında İsrail hakkında hiçbir politikanız olamaz.' Yine, bir başka senatör *Washington Post* muhabirine 1991'de gizlilik şartıyla şunu söylemişti: 'Meslektaşlarım biliyorlar ki AIPAC çok, çok güçlü bir örgüttür ve aynı zamanda acımasızdır. Olan bitenleri çok, çok dikkatle izler. Buradaki senatörlerin %80'i bazı konularda oy kullanırlarken gözlerini kapatırlar. Yaptıklarının doğru olduğuna kendileri de inanmazlar ancak mağlup olacağınızı bildiğiniz bir konuda neden kavga çıkartasınız?'

ABD'de bir kalabalığa hitap eden İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un şu ifadesi hiç şaşırtıcı değildir: 'İnsanlar bana İsrail'e nasıl yararlı olabileceklerini soruyorlar. İsrail'e destek vermek istiyorsanız, AIPAC'a yardım edin' (Mearsheimer ve Walt, 2009: 195-198).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERMENİ LOBİSİ

3.1. ERMENİ LOBİSİ VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Diasporada yaşayan Ermeni sayısı, Ermenistan'daki Ermeni sayısının iki katından fazladır. Diaspora Ermenilerinin büyük çoğunluğu Ermenistan'a büyük ilgi gösteriyor ve her alanda, özellikle maddi yardım sağlayarak anavatana yardım etmeye çalışıyor (Lütem, 2015: 33).

Ermeni diasporası, genellikle Ermeni Soykırımı ve bunun zorunlu göçü olarak tanımlanmaktadır. Ancak Ermeni göçü, soykırımın gerçekleşmesinden çok önce ve sonra gerçekleşti. Ermeni diasporası, çoğunlukla şiddete ve çatışmaya bağlı deplasman nedeniyle değil, aynı zamanda emek ve finansal nedenlerden dolayı yüzyıllar boyunca varlığını sürdürmüştür (Bolsajian, 2018: 30).

Dış Politika makalesinde, eski ulusal güvenlik danışmanı Zbigniew Brzezinski, Ermeni lobisini ABD dış politikasının şekillenmesinde en etkili üçüncü sırada yer aldı. 1915 yılına kadar Ermeni diasporası, ABD, Fransa, Rusya, Yunanistan, Lübnan Suriye ve İran'da bir miktar güçlü olan elliden fazla ülkede bulunmaktadır (Racimora, 2013: 13).

Özel yerleşim şekli Ermeni topluluğunu, ABD'de lobicilik konusunda potansiyel olarak güçlü kılmaktadır. Nitekim Ermeniler, Kaliforniya (özellikle Los Angeles ve Fresno'da ve çevresinde), New York ve Boston bölgesi gibi birkaç alanda yoğunlaşmıştır. Michigan, Illinois ve Florida'da da önemli yerleşimler var. Onlar bu bölgelerde onlarca yıldır sıkça yaşadılar ve yerel ekonomik, sosyal, politik ve kültürel ağlara iyi entegre oldular. Bu

nedenle, özellikle oranlarının yüksek olduğu yerlerde, göz ardı edilemezler (Zarifian, 2014: 506).

Diaspora Ermeni siyaseti ve toplumunda iki yönlü bir rol oynamıştır. Her şeyden önce, döviz yoluyla ülke ekonomisine yardımcı olur. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Ermeni ekonomisi, esas olarak Rus-Ermeniler ve Ermeniler-Amerikalılar tarafından sağlanan fonlarla güçlü bir şekilde desteklendi. 2003-2005 döneminde 14 olan bu fonun toplam tutarı, Ermenistan'ın GSYH'sinin yaklaşık % 37'sinde sayılmıştır. İkinci ana rol, soykırımın ve Dağlık Karabağ'ın özerk bir Devlet veya Ermenistan'ın ayrılmaz bir parçası olarak tanınması gibi dünyadaki Ermeni çıkarlarının korunması ve tanıtılması olmuştur. Nitekim, lobide son 20 yılda bazı önemli başarılar elde etti; örneğin, Ermeni soykırımının 21 devlet tarafından tanınması ve Özgürlük Destek Yasası'nın 907. Maddesi (Azerbaycan'ı ABD'ye yasaklayan bir ABD yasası, dolayısıyla Bakü'ü ABD'nin desteğinden yararlanmayan tek eski Sovyet Cumhuriyeti'dir) (Racimora, 2013: 14).

3.2. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNDE ERMENİ LOBİ KURULUŞLARI

Amerika Birleşik Devletleri'nde faaliyet gösteren Ermeni lobisinin üyeleri 1228 Ermeni örgütüdür. 1984'te bu örgütler Amerika Ermeni Meclisi (AAA) ile aynı çatı altında toplandı ve bir lobi kurumu olarak çalışmaya başlamıştır. Örneğin, AAA çatısı altında sadece 7 bin kişi çalışmaktadır. Bu kuruluşun yaklaşık 2,5 milyon dolarlık bir bütçesi bulunmaktadır. Amerika Ermeni Asamblesi (AAA)'nın yanı sıra Amerika Ermeni Milli Komitesi (Armenian National Committee of America: (ANCA)) adlı kuruluş ve bu kuruluşa bağlı

olarak ANCA, Washington D.C. ANCA, Western Region (ANCA-WR), ANCA Eastern Region (ANCA-ER) adlı yan kuruluşlar faaliyet göstermektedir (Kantarıcı, 2011: 180).

Bu kuruluşlar, ABD sisteminde faaliyet göstermenin avantajlarını yıllarca kullanarak belirli dönemlerde etkilerini artırmışlar. AAA ve ANCA'nın yanı sıra diğer kuruluşlarda faaliyet göstermektedir (Kasım, 2011: 185).

3.2.1 ANCA

Amerika Ermeni Ulusal Komitesi (ANCA) en büyük ve en etkili Ermeni Amerikan tabanlı politik örgüttür. Amerika Birleşik Devletleri ve tüm dünyadaki bağlı kuruluşlar ağı, bölümler ve destekçilerden oluşan bir ağ ile koordineli olarak çalışan ANCA, Ermeni Amerikan topluluğunun endişelerini geniş bir yelpazede ele almaktadır. Amerika Ermeni Ulusal Komitesi birçok alanda faaliyet göstermektedir ve aşağıdakiler de dahil olmak üzere çok çeşitli politik ve eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır: Ermenistan'ı güvenli ve demokratik bir devlet olarak güçlendirmek gibi, Ermeni Amerikan toplumu için endişe verici konularda mevzuat çıkarmak; Dağlık Karabağ'ın güvenli sınırlar içerisinde kendi kaderini tayin ve bağımsızlık hakkını desteklemek; ekonomik ve demokratik kalkınmayı teşvik etmek için ABD'de Ermenistan'a yardım seviyelerinin yükseltilmesi; Dağlık Karabağ'a doğrudan ABD'den yardım sağlanması; Ermeni Soykırımı'nın uygun şekilde anılmasının sağlanması; ve Türkiye ile Azerbaycan'ı, ablukalarını kaldırmaya ve insan hakları ve insani uygulamalar için uluslararası standartlara uymaya teşvik etmek. ANCA'nın ana hedefleri:

- Topluluk ve seçilmiş yetkililer arasında bir bağlantı görevi görürken, kamu politikası meseleleri hakkında ortak Ermeni Amerikan bakış açısını temsil etmek (<https://anca.org/about-anca/profile/>).
- Özgür, birleşik ve bağımsız bir Ermenistan'ı desteklemek için halkın bilinçlendirilmesini teşvik etmek (<https://www.linkedin.com/company/armenian-national-committee-of-america>).
- ABD'nin Ermeni Amerikan toplumu ile ilgili konulardaki politikasını etkilemek ve yönlendirmek (<https://ancawr.org/about/anca-western-region/>).

3.2.2. AAA

Merkezi Washington DC'de bulunan Amerika Ermeni Meclisi, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki en büyük partizan olmayan Ermeni-Amerikan savunma örgütüdür. 1972'den bu yana, Meclis, Ermeni meseleleri hakkında halkın bilinçlendirilmesini sağlamaya, Amerikan demokratik sürecine Ermeni-Amerikan katılımını teşvik etmeye ve ABD-Ermenistan ve ABD-Dağlık Karabağ'ı güçlendirirken Ermenistan ve Dağlık Karabağ'da insani ve kalkınma programlarına yardımcı olmaya çalışmaktadır (<https://www.linkedin.com/company/armenian-assembly-of-america>).

AAA'nın görevleri:

- Ermeni-Amerikan meseleleri hakkında kamuoyu anlayışını ve bilincini teşvik etmek (<https://www.guidestar.org/profile/52-1614093>).
- Ermeni-Amerikan çıkarlarını ABD kamuoyuna ve politika yapan toplumda temsil eden partizan olmayan partizan savunucusu olarak örgütü sürdürmek ve güçlendirmek.

- Tüm Ermeni-Amerikalıların Amerikan demokratik sürecine federal, eyalet ve yerel düzeylerde aktif katılımı için sürekli genişleyen fırsatlar sunmak.
- Ermeni-Amerikan topluluğunun çoğulcu karakterine, kurum ve kuruluşlarının değerine ve Ermeni-Amerikan topluluğunun Amerika Birleşik Devletleri'ne ve demokratik kurumlarına karşı olan yükümlülüklerine daima dikkat etmek.
- Ermeni Soykırımı'nın evrensel olarak doğrulanmasına yönelik araştırma, eğitim ve savunuculuk kampanyalarına öncülük eden örgütleri genişletmek ve Ermenistan Cumhuriyeti hükümetinin bu suçun insanlığa karşı sonuçlarının üstesinden gelmesi için diaspora çapında bir fikir birliği sağlamak.
- ABD-Ermenistan ve ABD-Karabağ ilişkilerini ortak bir demokrasi vizyonu, hukukun üstünlüğü, açık piyasalar, bölgesel güvenlik ve sınırsız ticaret vizyonu temelinde desteklemek ve derinleştirmek.
- Ermenistan ve Karabağ'da kamu ve özel sivil toplum girişimlerini teşvik etmek, aynı zamanda kuruluşun bu toplumların içişlerine müdahalesizlik politikasını aynı anda sürdürmek.
- Ermenistan ve Karabağ'da serbest pazara yönelik, sürdürülebilir ve sorumlu kalkınmayı teşvik etmek.
- Ermeni-Amerikan örgütleri arasında giderek daha etkili bir işbirliğinin sağlanmasına öncülük etmek ve dünya çapında partizan olmayan taraflar ve ilgili kişilerle sonuç odaklı çalışma ilişkileri kurmak.
- Kuruluşun insani gelişme modelini sürdürmek ve geliştirmek, Meclis'in misyon ve vizyonuna bağlı çalışan daha etkin gönüllülerin ve personelin sürekli olarak büyümesini sağlamak (<https://armenian-assembly.org/about-us/>).

3.3. ERMENİ LOBİSİ'NİN KONGRE ÇALIŞMALARI VE KONGRE'DE İŞLEDİKLERİ ANA TEMALAR

Ermeni lobisi genellikle Kongre'de şu temaları çalışmaktadır. Birincisi, (sözde) Ermeni soykırımını Amerikan Senatosu'ndan çıkarmak ve dolayısıyla ABD'nin resmen bunu kabul etmesini sağlamak, ikincisi, ABD'nin Ermenistan'a insani yardım programları, teknik yardım ve kalkınma yardımını sağlamak, üçüncüsü Azerbaycan ve Türkiye lehine olabilecek teklif ve girişimleri engellemek (Section 907 gibi) ve Dağlık Karabağ konusunda Ermenistan lehine politikaların geliştirilmesi gibi konularda lobi faaliyetleri yürütmektir (Kantarcı, 2011: 195).

3.3.1. Amerika Birleşik Devletleri'nin Ermeni Soykırımını Tanınması

20. yüzyılın başında Ermeni sorunu, Türk-Amerikan ilişkilerinde önemli engellerden biri olmuştur. ABD'deki güçlü Ermeni lobisi Türkiye'ye karşı soykırımı tanıyan resmi kararlar çıkarmaya çalışmış, ABD'nin gücünü kullanarak 'Türkiye'yi yola getirmeye' çaba sarf etmiştir (Laçiner, 2013: 461).

Hem ANCA hem de Meclis, ABD'nin Soykırım'ın tanınmasını birincil politika hedeflerinden biri olarak nitelendirmiştir. 1915-1922 Ermeni Soykırımı'nı resmen tanıyan ve mağdurlarını 24 Nisan'da bir Anma Günü ile onurlandıracak mevzuatın yürürlüğe girmesi hedef olarak belirlenmiştir. Kararlar her yıl, genellikle Soykırımın tanınmasının Türkiye ile ilişkileri zorlaştıracağı ve ABD'nin stratejik güvenlik çıkarlarını tehdit edeceği iddiasıyla, engellenmiştir. Her iki lobi kuruluşu ABD'de soykırımın tanınması için gayretle kampanya yürütüyor olsa da, her grup kararın geçişine baskı yapmak için farklı stratejiler ve taktikler kullanmaktadır.

ANCA, halkın mobilizasyon konusundaki yaklaşımını sürdürmekle birlikte, ABD Ermeni Soykırımı'nın tanınması için “aşağıdan yukarıya” bir strateji uygulamaktadır. Capitol Hill'de resmi olarak tanınması için lobicilik yapmanın yanı sıra, ANCA ayrıca tanınma ve Anma Günü için eyalet ve şehir düzeyinde lobilerde çalışmaktadır. Şimdiye kadar 30 eyalet Soykırım'ı tanımaktadır. Ayrıca, Boston gibi bazı şehirler Soykırımı tanımakta ve 24 Nisan'ı Anma Günü olarak düzenlemektedirler. ANCA ayrıca, ABD'nin bu durumu takip etmesi için baskı yapmak üzere diğer ülkelerin Soykırım'ı tanıma taktiğini de kullanmaktadır. Meclis, Kongre üyeleri arasındaki lobicilik çabalarına ek olarak, Ermeni Soykırımı'nı çevreleyen belgelerin arttırılması konusundaki çabalarını yoğunlaştırmaktadır. Meclis, “Soykırımın tanınması ve onaylanması” na adanmış bir merkez olan Ermeni Ulusal Enstitüsü'nü (ANI) desteklemektedir. ANI ayrıca, Yahudi soykırımının iadesi için Yahudi yasal taleplerine benzer şekilde, soykırım mağdurlarına hayatta kalan üyelere sigorta şirketlerinin ödeme yapmasını gerektiren yasal işlem üzerinde de çalışmaktadır. Meclis, 2000 yılında bir Ermeni Soykırımı Müzesi ve Anıtı inşa etme amaçlı bir proje başlatmıştır (Gregg, 2002: 19-20).

3.3.2. Dağlık Karabağ

Yirminci yüzyılın 80'lerinin ikinci yarısında Ermeniler, Azerbaycan'ın Dağlık Karabağ bölgesinde mevcut koşulları kullanarak yurtdışındaki himayeleri ile hak talep etmeye başladılar. Karabağ ile ilgili toprak iddiaları, Ermenistan'ın propagandası, kışkırtması ve baskısı ile dışardan desteklenmiştir (Həsənov, 2017: 41).

1992'nin başlarında, Ermeni silahlı kuvvetleri Karabağ'ın dağlık kesiminde yaşayan azerbaycanlıların yerleşimlerinin çoğunu işgal etti (Həsənov, 2015: 840).

Karabağ sorununun alevlenmesinden önce, bir kaç tanınmış Ermeni Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'a birleştirilmesi gerektiğini Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Ermeni basınında belirtmişlerdir. Bunlar arasında Abel Aganbekyan, Zori Balayan ve Sergei Mikoyan gösterilmektedir. Ermeni diasporası'nın çalışmaları sonucunda ABD halkı yalnızca Ermenilerin görüşlerini yansıtan bilgiler almaktaydı. Ermeni Disporası ve lobiciler 1990'lı yılların başlarında Azerbaycanlıları saldırgan olarak batı ülkelerine tanıtmak için çaba sarf etmişlerdir. O dönem Azerbaycan'ın bilgi ablukasıyla karşılaştığı zamana denk gelmiştir. ABD, Aralık 1991'de Ermenistan'ı ve Şubat 1992'de de Azerbaycan'ı resmen tanımıştır. Ermeni diasporası'nın temel amaçlarından biri, kendi ilan ettiği Dağlık Karabağ Cumhuriyeti'nin ABD tarafından tanınması ve yardımın sağlanması olmuştur. 1990-1994 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Ermeni Diasporası on milyon dolar toplamış ve Karabağ savaşını finanse etmek için Ermenistan'a göndermiştir. Ayrıca, AANC ve Taşnaksutyun Partisi paralı askerleri ve gönüllüleri Ermenistan ordusuna ve Azerbaycan'ın işgal altındaki bölgelerine ulaştırmak ve Ermenistan ordusu ve silahlı kuvvetleri için bölgeye silah ve mühimmat gönderilmesiyle uğraşmışlardır. Ermeni lobisinin en büyük başarılarından biri, ABD tarafından Ermenistan ve Dağlık Karabağa mali yardım yapılmasını sağlamak olmuştur (<http://www.virtualekarabakh.az/en/post-item/29/113/armenian-lobby.html>).

3.3.2.1. Özgürlüğü Destekleme Yasası 907. Madde

ABD Kongresi, eski Sovyetler Birliği cumhuriyetlerine ekonomik ve insani yardımın kolaylaştırılması ve bunun demokratik hükümet biçimlerinin istikrara kavuşturulması ve ekonomik büyümenin desteklenmesi umuduyla 1992 sonbaharında Özgürlük Destek Yasasını kabul etmiştir. "907", 1992 yılında ABD Kongresi tarafından kabul edilen Özgürlük Destek Yasası'nın 907. bölümüne atıfta bulunmaktadır. Bu yasa Azerbaycan hükümetine doğrudan yardımı yasaklamaktadır

(https://www.azer.com/aiweb/categories/magazine/ai143_folder/143_articles/143_section_907_what.html).

ABD'de Ermeni lobisinin Azerbaycan'a karşı sürdürdüğü en büyük politika, Kongre'de "Özgürlük Destek Yasası"na yapılmış 907. Değişiklik olmuştur. Değişiklikte "Ermenistan ve Dağlık Karabağ aleyhindeki tüm saldırıları ve diğer taarruz hareketlerini engellemeyene kadar ve Cumhurbaşkanı Kongreye bu raporu vermeyene kadar, ABD'nin Azerbaycan hükümetine hiçbir şekilde yardımcı olamayacağı" belirtilmiştir (Çıraqov, 2017: 367).

Ermeni'nin Azerbaycan'a karşı saldırganlığını destekleyen Ermeni lobisi bu kanunun kabul edilmesini çok etkilemiştir. Ermeni toplumu ve diasporasının propagandası ve tek taraflı bilgisinden etkilenen Meclis üyeleri, Azerbaycan'ın Ermenistan'ı bloke ettiğini sanmış ve Dağlık Karabağ Ermenilerine karşı şiddet kullandığına inanmıştır. Ancak 907 sayılı karar Ocak 1993'te yürürlüğe girinceye kadar Ermeniler, Dağlık Karabağ'ın kontrolündeki son Azerbaycan şehri olan Şuşa'yı işgal ettiler. Dağlık Karabağ'ın dışında kalan ve Azerbaycan'ın sivil nüfusuna karşı soykırım

yapan Hocalı'nın işgalinden önce. 907 Bölümünün kabulü sonucunda, bağımsızlığını yeni kazanan ve büyük zorluklarla karşılaşan Azerbaycan, 8 yıl boyunca ABD'nin muavenetinden mahrum kalmıştır. ABD'nin Azerbaycan'a yaptığı çeşitli şekillerde yardımı STK'lar tarafından gerçekleştirilmiştir. Ermenistan ile karşılaştırıldığında çok sınırlı kalmıştır. Ocak 1996'da ABD Kongresi, Wilson değişikliği olarak adlandırılan bir yasayı kabul etmiştir. Demokratlardan bir kongre üyesi olan Charles Wilson'ın adını alan değişiklik, STK düzeyindeki yardımın yetersiz kalması durumunda ABD Başkanı'na birbaşa Azerbaycan'a yardım etme yetkisi vermiştir. Buna rağmen, Azerbaycan'a mali yardım konusunda ayrımcılık devam etmekteydi. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in Amerika Birleşik Devletleri'ne 27 Temmuz-7 Ağustos 1997 yılında gerçekleştirdiği resmi ziyaretinde, Cumhurbaşkanı Bill Clinton ve Meclis üyeleriyle yapılan görüşmelerde Amerika Birleşik Devletleri ve Azerbaycan yakınlığına önemli ölçüde hasar veren 907 Bölümün yürürlükten kaldırılmasının önemini vurgulamıştır. Amerika Birleşik Devletleri Meclisi Senatosu Başkanı Newt Gingrich de, Haydar Aliyev'e 907. Bölümün yürürlükten kaldırılmasının önemli olduğunu söylemiştir. Haydar Aliyev de bu konuyu Senato'nun Dış İlişkiler Komitesi üyeleri ile yaptığı görüşmede belirtmiştir. Toplantıda, Dağlık Karabağ'a bağımsızlık tanıyan bir kanunun var olduğu fikrinin yanlış olduğunu, Ermeni lobisinden etkilenen ermeni yanlısı kongre üyesi Frank Pallone'nin bir görüşü olduğunu bildirmiştir. Haydar Aliyev, senatörlere, Dağlık Karabağ'ın 1923 yılından bu yana Azerbaycan'da kendi-kendini yöneten bir bölge olarak oluşturulduğunu söylemiştir. ABD Ermeni cemaatinin ve lobisinin direnişinin bir sonucu olarak, 907. Bölüm yürürlükten kaldırılmadı, yine de ABD 1997-2000'de Azerbaycan'a sınırlı

yardımda bulunmuştur. 1997-2000’de, Clinton yönetimi, Bölüm 907’yi Kongrede yürürlükten kaldırmak için çaba göstermiştir. ABD Ermenilerinin iki büyük örgütü - Amerikan Ermeni Meclisi ve Amerikan Ermeni Ulusal Komitesi, 907. Bölüm ile ilgili farklı görüşlere sahip olmuşlardır. ABD, Ermenistan’a 1,6 milyar dolar, 60 milyon dolarlık Azerbaycan’a mali yardımda bulunmuştur.

1992-2005 yıllarında Özgürlük Destek Yasası çerçevesinde. 2006 yılında ABD, Azerbaycan'a 48 milyon dolar, Ermenistan'a 82 milyon dolar yardım sağlamıştır. Azerbaycan tarafı, Bölüm 907'nin geçici feragatini yeterli bulmamaktadır. ABD Büyükelçisi Richard Kauzlarich ile yaptığı konuşmada Haydar Aliyev, 907 Bölüm feragatinin ahlaki öneme sahip olduğunu söylemiştir (<http://lib.aliyev-heritage.org/en/3711428.html>).

3.3.3. Türkiye’ye yönelik askeri yardımı ve projeleri engellemek

Türkiye Ermeni lobisinin ve ANCA’nın özellikle lobicilik çabalarıyla zarar vermeye çalıştığı önemli bir ülkedir. ANCA’nın ABD yasası yoluyla Türkiye’ye zarar vermeye çalışmasının bir örneği, silahlara yapılan ablukalar ve Türkiye’ye yardım anlaşmaları olmuştur. Ermeni lobisinin Azeri hükümetine zarar verme çabaları yıllar içinde bir miktar başarı göstermiş olsa da, Ermeni lobisinin Türkiye'ye ticaret veya silah ambargoları ya da bu tarzda bir şey getirmesinde neden olduğu hiçbir başarısı olmamıştır. Azerbaycan ve Türkiye, 1993 yılında Ermenistan ile sınırlarını kapattıktan sonra, Türkiye'ye bir ambargo uygulamak için işbirliğine dayalı lobi çalışmaları yapıldı, ancak bu girişimin başarısı olmamıştır. Buna rağmen, ABD’yi 1993’te Türkiye’ye bir ambargo koymaya zorlama konusundaki başarısızlık, Ermeni lobisinin Türkiye’deki bir ambargo konusunda bir miktar başarılı olmasına neden

olmuştur. Kaliforniya hükümetinin yasama organı olan Kaliforniya Eyalet Meclisi, 1 Haziran 2017'de AB1597 sayılı tedbiri kabul etti ve Kaliforniya kamu fonlarının Türkiye devlet kontrolündeki finansal araçlardan elden çıkarılmasını ve vergi mükelleflerinin fonların bu şekilde kullanılmamasını sağlamıştır. Bu başarı aynı zamanda Ermeni lobisinin bir hedefinin bölgesel düzeyde, 90'larda denemiş oldukları gibi federal düzeyde gerçekleştirilemeyecekleri bir başka örnek teşkil etmektedir. Yine, bu sadece kendi başına bir başarı olarak değil aynı zamanda ANCA tarafından sunulan ifade, bunun gibi daha fazla mevzuat yaratmanın daha büyük (uluslararası) bir kampanyanın parçası olduğunu ortaya koymuştur. Açıklamada, “Kampanya, Türkiye’yi devam eden insan hakları ihlallerinden sorumlu tutmaya devam etmek için Türkiye’den her türlü kuruluşta uluslararası fon dağıtımını yapılmasını istemektedir. “Uluslararası fon dağıtımını” çağrısı, siyasette daha bölgesel bir seviyedeki bu başarının siyasette daha yüksek bir başarıya katkıda bulunacağı anlamına gelmektedir. Örneğin Kaliforniya, federal hükümet gibi Ermenilerin çıkarlarıyla çelişen çıkarlara sahip değildir. Dolayısıyla bu, yerel halkın çıkarları ve politikaları ile çelişmeyen ve bu nedenle de Ermeni lobisinin etkisine izin verme olasılığı daha yüksek olan bir etnik lobinin başka bir başarısı olarak görülebilmektedir (Berg, 2017: 36-38).

3.3.3.1.Ermenistana Yardım

ABD’nin Ermenistan Cumhuriyeti’ne mali ve teknik yardım sağlaması, hem ANCA hem de Ermeni Meclisi’nin önceliği olmuştur. Cumhuriyete yapılan yardım zorunluluğu, 25.000'den fazla Ermeni öldüren, 19.000'e zarar veren ve 500.000'den fazla evsiz bırakan 7 Aralık 1988 depremi ile teşvik

edilmiştir. Hem ANCA hem de Meclis, her yıl Ermenistan ve Dağlık Karabağ'a en az 90 milyon dolar güvence altına almak için kredi talep ederek, Ermenistan'a "Kafkasların İsrail'i" adını takmıştır. 2001 yılında, lobi grupları ABD Dışişleri Operasyonları Senatosu Ödenekler Alt Komitesini Ermenistan için 90 milyon dolar tutmaya ikna etmede zafer kazandıklarını iddia etmiştir. ANCA, Meclis ve kardeş kuruluşları Ermenistan'a benzer şekilde yardım sağlamış ve güvence altına almıştır. ANCA, Dış Operasyonlar Senatosu Ödenekleri Alt Komitesi'ni "eğitmek" çabaları ve ülke genelindeki Ermenileri Kongre üyeleriyle iletişime geçmeleri ve yardım mevzuatını desteklemelerini teşvik etmeleri yönündeki tavırları sayesinde Ermenistan ve Dağlık Karabağ'a yardımın korunması için kredi talep etmektedir. Meclis ayrıca, Ermenistan ve Dağlık Karabağ'a yapılan yardımın düzeyi ve bakımı için de baskıda bulunmaktadır. Ek olarak, Meclis, 1994 yılında "Ermenilere ve yeni kurulan örgütlerine Ermenistan'da olumlu sosyal, politik ve ekonomik dönüşümü şekillendirme konusunda yardımcı olmak" amacıyla bir STK Eğitim ve Kaynak Merkezi (NGOC) kurmuştur. Kuruluşundan bu yana, NGOC, projeleri uygulamak için bölge STK'larına 140 mikro hibe sağlamıştır (Gregg, 2002: 23-24).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mevcut uluslararası politikanın temel sorunları içerisinde lobilerin dış politikalarda oynadığı roller olmuştur. Tarihsel süreç içerisinde gelişim düzeyi ve geleneği olmayan lobiler, uluslararası siyasetin yeni aktörlerinden biri haline gelmiştir. Yapılanmaları ve ulus devletlerin destekleri ile faaliyet gösteren lobiler dış dünyada büyük devletlerin ve sistemde egemen olan devletlere karşı devletin temel baskı aracı olarak görülmektedir.

Bu açıdan incelendiğinde bu çalışmada, lobilerin tarihsel gelişimi, kuruluş amaçları, görevleri ve sorumlulukları inceleyerek, çalışmanın diğer bölümlerinde dünyanın iki büyük yahudi ve ermeni lobisi örneği üzerinden araştırılmıştır.

Çalışmada odaklanılan temel nokta bağımsızlığını kazanmış olan bu yeni devletlerin devletleşme süreçlerinde büyük tartışmalar olmasına rağmen, dış dünyada sistemde egemen olan temel aktörleri etkilemelerinden dolayı, özellikle, dünyanın super gücü Amerika`da karar alma süreçlerine etkili olmaları, Amerika`dan en çok dış yardım alabilmeleri bu devletlerin güçlerinin de bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tüm bu etkenler devletlere belirli uyarıları yapılmasına da neden olmuştur. Bu etkenler, hedeflerin doğru belirlenmesi, stratejilerin oluşturulması ve taktiklerin belirlenmesi, doğrudan yoksa dolaylı lobicilik faaliyet metotunun seçilmesi, siyasi süreçleri yönlendirmek gibi temel gidişatlar lobilerin aktif ve pasif rol almasından kaynaklanmaktadır. Bu etkenleri dış politikada kullanan devletler hedeflere daha rahat ve daha kolay, kendi ulusal çıkarlarına uygun politikalar üretebilmektedirler.

KAYNAKÇA

AYDOĞDU Karaaslan, İlknur (2007), “Lobicilikte Bilginin Önemi ve Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı”, (Edt. Bilgehan Gültekin ve Leyla Budak), Ermeni, Rum, Yahudi Lobileri Örneğinde Lobicilik Kavramlarına Giriş, Nobel Yayınları, Ankara, s. 76-79

BAŞTAN, Yücelen (2008), Lobi Faaliyetlerinin Amerikan Dış Politikasına Etkileri

BERG, Nigel Van den (2017), The Armenian Lobby in the US: The Successes (and Limitations) of the Grassroots Approach, Radboud University, Yayınlanmış Lisans Tezi, Niderland

BOLSAJIAN, Monique (2018), “The Armenian Diaspora: Migration and its Influence on Identity and Politics”. Global Societies Journal, 6(1): 30

CANÖZ, Kadir (2007), Halkla İlişkiler Uygulaması Olarak Lobicilik, Nüve Kültür Merkezi Yayınları, İstanbul

ÇIRAQOV, Fuad (2017), “Azərbaycan-Amerika Birləşmiş Ştatları Münasibətləri: 1991-2016”, (Edt. Fərhad Məmmədov ve digərləri), Azərbaycan Respublikasının Xarici Siyasətinin Əsas İstiqamətləri 1991-2016, Poliart MMC, Bakı, s. 367

DİAB, Mohammed (2010), Amerika Birleşik Devletlerinde Yahudi Lobisi, Polis Akademisi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

DOĞAN, İsmail (2016), Amerika Birleşik Devleti'nin Orta Doğu Politikasının Şekillenmesinde Yahudi Lobisi AIPAC'ın Rolü: Ronald Regan

Dönemi (1982-1990), Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bursa

FAUPIN, Alain (2005), “Defense Procurement Decision–Making and Lobbying: a West European View”, (Edt. Volkan Aytar), Güvenlik Sektöründe Demokratik Gözetim: Türkiye ve Dünya, TESEV Yayınları, İstanbul

GÖNÜLAL, Ümit Ali (2015), ABD`de Lobicilik ve İsrail Lobisinin ABD Dış Politikası Üzerindeki Etkisi ve Rolü, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

GREGG, S. Heather (2002), “Divided They Conquer: The Success of Armenian Ethnic Lobbies in the United States”, Working paper Dergisi, S. 13, s. 23-24

HƏSƏNOV, Əli (2015), Azərbaycanın Geosiyasəti, Zərdabi LTD MMC, Bakı

HƏSƏNOV, Əli (2017), Xocalı Soyqırımı: Səbəbləri, Nəticələri və Beynəlxalq Aləmdə Tanınması, Zərdabi LTD MMC, Bakı

KANTARCI, Şenol (2011), Amerika Birleşik Devletleri`nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi, IQ Kültür Sanat Yayınları, İstanbul

KASIM, Kamer (2011), Soğuk Savaş Sonrası Kafkasya, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara

KRSMANOVIC, Dusko (2013), A Guidebook On Lobbying, Konrad Adenauer Stiftung Yayınları, Belgrade

LAÇİNER, Sedat (2013), Ermeni Sorunu, Diaspora ve Türk Dış Politikası, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara

LÜTEM, Ömer Engin (2015), “Türkiye-Ermenistan İlişkilerinin Güncel Durumu”, s. 33

MEARSHEIMER, John J, WALT, Stephen M (2009), İsrail Lobisi ve Amerikan Dış Politikası, çev. Hasan Kösebalaban, Küre Yayınları, İstanbul

MONIQUET, Claude ve RACIMORA William (2013), “The Armenia Job The Role of The Armenia Lobby in The Pattern of Enmity in South Caucasus”, European Strategic Intelligence & Security Center C. S. 1, s. 13-14

PASLIOĞLU, Cansu (2015), Amerika Birleşik Devletleri`nde Yahudi Lobisinin Dış Politikaya Etkisi, Gediz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi, İzmir

THEAKER, Alison (2012), The Public Relations Handbook, Routledge Yayınları, London ve New York

UMEROVA, Zenife (2006), Yahudi Lobisinin ABD İçindeki Konumu ve Ortadoğu Politikasındaki Rolü, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara

ZARIFIAN, Julien (2014), The Armenian-American Lobby and Its Impact on U.S. Foreign Policy (Elektronik Sürüm), Springer Science, Business Media Yayıncılık, New York

İnternet Kaynakları

<https://lobbyit.com/direct-vs-grassroots-lobbying/> (Erişim: 08 Mart 2019)

<https://definitions.uslegal.com/d/direct-lobbying/> (Erişim: 13 Mart 2019)

Understanding the Differences Between Direct Lobbying and Grassroots Lobbying, “Center for Lobbying in the Public Interest”

<http://mo4arts.org/wp-content/uploads/DifferenceGrassrootsDirect.pdf>
(Erişim: 02 Nisan 2019)

<http://worldanimal.net/ways-of-lobbying> (Erişim: 11 Nisan 2019)

<https://anca.org/about-anca/profile/> (Erişim: 18 Nisan 2019)

<https://www.linkedin.com/company/armenian-national-committee-of-america> (Erişim: 30 Nisan 2019)

<https://ancawr.org/about/anca-western-region/> (Erişim: 02 Mayıs 2019)

<https://www.linkedin.com/company/armenian-assembly-of-america>
(Erişim: 03 Mayıs 2019)

<https://www.guidestar.org/profile/52-1614093> (Erişim: 05 Mayıs 2019)

<https://armenian-assembly.org/about-us/> (Erişim: 07 Mayıs 2019)

<http://www.virtualkarabakh.az/en/post-item/29/113/armenian-lobby.html>
(Erişim: 13 Mayıs 2019)

https://www.azer.com/aiweb/categories/magazine/ai143_folder/143_articles/143_section_907_what.html (Erişim: 15 Mayıs 2019)

<http://lib.aliyev-heritage.org/en/3711428.html> (Erişim: 16 Mayıs 2019)

https://ifamericaknew.org/us_ints/introlobby.html (Erişim: 17 Mayıs 2019)

<https://www.aipac.org/> (Erişim: 19 Mayıs 2019)